ХАРКІВСЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І – ІІІ ст. № 97

ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ділимось досвідом...

Харків 2009

У 2008-2009 навчальному році колектив учителів початкових класів працював над темою: «Виховання здорової, мислячої дитини шляхом реалізації особистісного підходу до кожного школяра».

Початкова школа завжди була, є і буде фундаментом для подальшого набуття знань учнями. Саме тут формуються у дітей організаційні, загальнонавчальні та загальнокультурні уміння і навички. У нас працюють досвідчені талановиті педагоги, які створюють всі умови для розвитку, навчання та виховання молодших школярів.

В цьому навчальному році було проведено цілий комплекс заходів: декада початкової школи "Ми всі родом з дитинства", свята: "Посвята у читачі першокласників", "Прощання з букварем", Новорічні ранки, свята для мам і бабусь, дні іменинників, конкурс "Кмітливих", святкування 64- річчя Перемоги. Учні початкової школи взяли активну участь у міжнародному заочному математичному конкурсі "Кенгуру", де отримали два сертифікати з оцінкою "відмінно" та п'ять з оцінкою "добре", у Всеукраїнському дитячому конкурсі "Джміль і бджілка", у мовознавчому конкурсі ім. П. Яцика, у міжпредметній олімпіаді та олімпіаді з англійської мови. Уже багато років традиційно продовжували працювати гуртки на базі кожного класу.

На методичних об'єднаннях, засіданнях творчих груп ми обговорюємо нові впровадження, успіхи та недоліки, разом приймаємо рішення в різних ситуаціях.

Вчителі початкової школи залучають батьків до активної співпраці у вихованні школярів. У своїй роботі ми реалізуємо принципи єдності навчання і виховання, віримо в успіх кожного учня, створюємо атмосферу доброзичливості і взаємної поваги, бо переконані у справедливості народної мудрості: "Щаслива людина, яка має ясний і гострий розум, подвійно таланить тому, хто має ще й душу добру, серце чуйне. Його єство, мов сонях до сонця, завжди повертається до людського болю, добра, порядності. І потрійно благословен той, у кого розум проникливий і серце людяне". Саме тому головними принципами у спілкування з дітьми вважаємо:

1. Якщо з дитиною постійно сваритися, вона вчиться ненавидіти.
2. Якщо з дитиною завжди сперечатися, вона вчиться агресивності.
3. Якщо з дитини насміхатися, вона стає замкненою.
4. Якщо дитині нарікати, вона вчиться жити з почуттям провини.
5. Якщо дитина росте в умовах терплячості, вона вчиться сприймати інших.
6. Якщо дитину підбадьорювати, вона вчиться вірити в себе.
7. Якщо дитину хвалити, вона вчиться бути вдячною.
8. Якщо з дитиною завжди і у всьому бути чесним, вона вчиться бути справедливою.
9. Якщо дитина живе у безпеці, вона вчиться вірити в людей.
10. Якщо дитину підтримувати, вона вчиться цінувати себе.

Учні про нас:

о

Подбаємо про наше майбутнє сьогодні

Мы помним год, и день, и час,
Когда звонок веселый
Позвал учиться в первый класс,
В родную нашу школу.

И робость сразу же прошла,
И стала осень краше,
Когда с улыбкой в класс вошла
Учительница наша.

Мыс ней встречались поутру,
Спешившей на роботу.
Она учила нас добру,
И грамоте, и счету.
Она могла понять без слов
И нас умела слушать,
Вселяя веру и любовь
В распахнутую душу.
Как к солнцу тянется листва,
Тянулись к ней всегда мы,
И стали главными слова:
Учитель, Друг и Мама!

Пускай проносятся года —
Как отблеск дней далеких,
Мы не забудем никогда
Те первые уроки.

И чтобы вновь увидеть Вас,
Услышать Ваше слово,
Мы все готовы в первый класс
Идти учиться снова!

Ученица 4-В класса Перепеченко Катерина

Початкова школа Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 97 складається з 8 класів: 1 класів - 2, 2 класів - 2, 3 класів -2, 4 класів - 2.

У нас працюють чудові майстри своєї справи, люди віддані своїй професії, що щиро люблять дітей.

№	Прізвище, ім'я та по батькові вчителя	Педстаж	Кваліфікацій на категорія
1	Бабич Євгенія Віталіївна	21 рік	І категорія
2	Бовтенко Катерина Іванівна	37 років	Вища, «Старший вчитель»
3	Богуш Алла Олексіївна	33 роки	І категорія
4	Васюта Вікторія Вікторівна	25 років	І категорія
5	Велика Ірина Вікторівна	24 роки	І категорія
6	Пахомова Марина Вікторівна	24 роки	І категорія
7	Пономаренко Лариса Василівна	23 роки	Вища, «Старший вчитель»
8	Сліпцова Лілія Володимирівна	24 роки	І категорія
9	Стрельнікова Валентина Миколаївна	36 років	Вища, «Старший вчитель»

Бабич Євгенія Віталіївна – вчитель І категорії, заступник директора з навчально-виховної роботи. Педагогічне кредо Євгенії Віталіївни виражається в любові до дітей, у безперервних пошуках ефективних методів роботи. Велику увагу приділяє індивідуальній роботі з учнями, розвитку творчих здібностей, логічного мислення. У своєму спілкуванні з дітьми дотримується принципів:

1. *Якщо з дитиною постійно сваритися, вона вчиться ненавидіти.*
2. *Якщо з дитиною завжди сперечатися, вона вчиться агресивності.*
3. *Якщо з дитини насміхатися, вона стає замкненою.*
4. *Якщо дитині нарікати, вона вчиться жити з почуттям провини.*
5. *Якщо дитина росте в умовах терплячості, вона вчиться сприймати інших.*
6. *Якщо дитину підбадьорювати, вона вчиться вірити в себе.*
7. *Якщо дитину хвалити, вона вчиться бути вдячною.*
8. *Якщо з дитиною завжди і у всьому бути чесним, вона вчиться бути справедливою.*
9. *Якщо дитина живе у безпеці, вона вчиться вірити в людей.*
10. *Якщо дитину підтримувати, вона вчиться цінувати себе.*

В її долі переплелися життя і школа, де дитячі голоси, зошити, щоденники, парти. Оптимістична і відповідальна, доброзичлива вчителька любить красу педагогічної праці. І діти щиро вдячні їй за відкрите і чуйне серце. На її уроках панують знання, творчість і любов.

Уроки з курсу « Я і Україна.Природознавство»

Тема уроку. Для чого і як людина дихає. Бережи органи дихання.

Мета уроку. Формувати елементарне поняття ***органи дихання (***розташування в організмі, значення), уявлення про газообмін в легенях, про необхідність чистого повітря для дихання, про звички, які шкодять органам дихання, про шляхи збереження органів дихання здоровими, вміння знаходити на своєму тілі місця, де розміщені органи дихання, дбати про чистоту повітря, дотримуватися правил гігієни під час спілкування з хворими людьми. Формувати вміння висловлювати судження, встановлювати взаємозв'язки і залежності між органом і умовами його функціонування, розвивати уяву. Виховувати охайність, допитливість, пізнавальний інтерес до вивчення свого організму.

Хід уроку

І. Підсумок фенологічних спостережень.

- Який сьогодні день: ясний, хмарний, похмурий?
- Яке небо?
- Який вітер?
- Чи є опади?
- Якою є погода?

Перевірка домашнього завдання.

- Якого походження буває їжа. Наведіть приклади.
- Що потрібно для харчування людини?
- Що називається травленням?
- Як надходить в організм людини вода?
- Яким шляхом надходить їжа в нашому організмі?
- Яких правил поведінки треба дотримуватися під час їжі?

ІІ. Актуалізація опорних знань.

- Без їжі і води людина може прожити декілька днів.
- Що крім їжі ще необхідно людині для життя?

ІІІ. Мотивація навчання. Повідомлення теми і завдань уроку.

- Закрийте ніс і рот руками. Скільки ви так витримаєте не дихати? Чому відкрили рот і ніс і почали дихати?
- Так, без повітря людина може лише декілька хвилин. Дихаємо ми через органи дихання, з якими сьогодні ми знайомимося. А також ви отримаєте уявлення про газообмін в легенях, про необхідність чистого повітря для дихання, про звички, які шкодять органам дихання, про шляхи збереження органів дихання здоровими, вміння знаходити на своєму тілі місця, де розміщені органи дихання, дбати про чистоту повітря, дотримуватися правил гігієни під час спілкування з хворими людьми.

IV.Сприйняття й усвідомлення нового матеріалу.

1. ***Розповідь вчителя з елементами бесіди.***

- Поспостерігайте і скажіть, що відбувається з вашим організмом під час дихання (що змінюється). Що ви помітили? *(повітря спочатку потрапляє до носа, а потім розширюється грудна клітина).* Де ж знаходяться органи дихання? *(у черепі та грудні клітці).*

- Чому ж наш організм влаштовано так, що без повітря ми не можемо жити? Уся справа в ***енергії.*** Ви вже знаєте, що живому організмові потрібна енергія. Енергію організм отримує під час ***згорання*** органічних речовин, продуктів харчування, які всмоктуються з їжі у кров органами травлення. А тепер найголовніше: згорання їжі, або ***окислювання*** органічних речовин ***неможливе*** без кисню. Для нормальної роботи мозку, серця, легенів та інших органів нам ***потрібна кров, багата на кисень***.
- А тепер простежимо шлях повітря. Коли ми робимо вдих, повітря поступає до ***носоглотки.*** Тут є багато кров'яних і нервових закінчень, залоз, волосків. Повітря за допомогою них очищується і зігрівається. Подумайте тепер, чому треба дихати носом, не ротом. *(Цього не відбувається, коли ми дихаємо ротом і холодне неочищене повітря потрапляє в організм, ми можемо застудитись. Тому, особливо взимку часто чуємо від мами: - Дихай носом!)* Ніс уміє розрізняти запахи, завдяки тому, що на її оболонці знаходиться багато рецепторів. Далі очищене і зігріте повітря потрапляє ***гортань,*** де знаходяться голосові зв'язки**.** Далі повітря потрапляє у ***трахею,*** трубку з 18-20 хрящових кілець, довжиною 10-11 см, яка потім ділиться на дві, які називаються ***бронхами.*** Бронхи розгалужуються і діляться на дрібніші бронхи. Вони стають схожими на гіллясте дерево з безліччю дрібних тонких гілочок. Стінки бронхіального дерева, так само як і стінки гортані і трахеї, покриті мікроскопічними віями, які дуже швидко, 500 разів за хвилину, тремтять і виштовхують назовні пил, який потрапив у дихальні шляхи. Організм звільняється від пилу за допомогою кашлю, але кашель може викликати хвороботворні мікроби. І кінцева зупинка повітря це ***легені.*** Легені – це сукупність величезної кількості ***малесеньких пухирців (альвеол) (500 мільйонів),*** які пронизані кровоносними судинами. Саме в цих пухирцях і відбувається процес ***газообміну – повітря насичене киснем потрапляє у кров і кров розносить кисень до усіх органів, кров приносить до легенів використане повітря, вуглекислий газ.*** Тому, коли ми робимо видих, то в ньому більше вуглекислого газу. Тому дихання складний процес, в результаті якого живий організм отримує з повітря кисень і виділяє з легенів вуглекислий газ. Звідки ж в організмі вуглекислий газ? При згоранні поживних речовин вивільняється енергія, необхідна для організму і утворюється ***непотрібний*** і небезпечний для організму ***продукт згорання – вуглекислий газ***.
- Людина за хвилину робить 12-18 вдихів, при чому під час кожного одержує близько ½ літра повітря. Проте як би ви не намагалися, не можна видихнути все повітря з легенів. Там завжди залишається 0,5 – 1 літр повітря. Усі знають, що після ситного обіду, перед сном або під час почуття втоми щось примушує нас позіхати, широко відкривати рота і глибоко вдихати повітря. Це означає, що організм вимагає необхідну кількість кисню, і декілька глибоких вдихів наповнюють легені повітрям.
- Атак ми переконалися, що жоден процес у організмі не може обійтися без повітря. Повітря, яким ми дихаємо, повинно бути чистим, мати якомога менше пилу. Що для цього треба робити? *(провітрювати приміщення, вологе прибирання.)*

- З органами дихання пов'язані простудні захворювання. Як їм запобігти? *(намагатися дихати носом, не переохолоджуватися, частіше бувати на свіжому повітрі, провітрювати приміщення, застосовувати вологе прибирання, загартовувати організм, додержуватися правил гігієни при спілкуванні з хворими)*
- Які заходи допомагають очищенню повітря? *(висадка дерев).*

V. Осмислення, узагальнення та систематизація набутих знань.

1. ***Відповіді на питання.***

- Чому треба обов'язково гуляти на свіжому повітрі?
- Чому у вихідні рекомендують бувати у лісі, парку, на озері, тощо?
- Чому шкідливо палити?

2. ***Розповідь учителя про шкідливий вплив паління.***

- ***Звичайно, ви не курите! Але зараз так багато гарної реклами різноманітних сигарет, що мимоволі хочеться відчути себе трохи дорослішим. У вас у житті завжди буде вибір: курити чи не курити. Не тільки реклама сигарет підштовхуватиме вас до куріння, а й приклад друзів, родичів, батьків, які курять. Знаходячись у компанії однолітків, які курять у накуреній кімнаті, ви вже мимоволі вдихаєте дим, що містить нікотин, чадний газ, синильну кислоту, отруюючи канцерогенні речовини. Якщо певний час ви будете знаходитися в такому помешканні, це дорівнюватиме тому, що ви самі викурили три сигарети. Не дивуйтеся, якщо при цьому ви відчуєте нудоту, запаморочення, головний біль. Тютюновий дим, потрапляючи через легені в кров людини, блокує основну функцію молекул гемоглобіну крові – постачання кисню до органів і клітин. Ось чому у курців сірий колір обличчя, синці під очима, погіршується пам'ять, вони частіше хворіють, у них зростає ризик захворювання раком легенів.***

VI. Підсумок уроку.

- яку тему вивчали?
- що нового дізналися?
- що запам'ятали?
- що сподобалось?

VII. Домашнє завдання. Інструктаж домашнього завдання.

С. 164-167, читати, відповідати на питання.

Тема уроку. Мозок і нерви. Як людина сприймає.

Мета уроку. Формувати елементарні поняття ***нервова система (***головний і спинний мозок, нерви, їх значення в організмі), ***органи чуття людини*** (види органів чуття, подразники, що сприймаються кожним органом), уявлення про роботу нервової системи і органів чуття, про шляхи збереження нервової системи і правила збереження органів чуття, вміння розрізняти на своєму тілі ті місця, де знаходяться головний і спинний мозок, нерви, розрізняти органи чуття, дотримуватися режиму дня, чергувати розумову працю з фізичною та відпочинком. Формувати вміння встановлювати взаємозв'язки між усіма органами тіла людини, доводити судження: **"Організм – єдине ціле", "Нервова система об'єднує організм в єдине ціле".** Виховувати допитливість, пізнавальний інтерес до власного організму, прагнення берегти власне здоров'я, розуміння його цінності для людини, залежності життя людини від стану здоров'я.

Хід уроку

І. Підсумок фенологічних спостережень.

- Який сьогодні день: ясний, хмарний, похмурий?
- Яке небо?
- Який вітер?
- Чи є опади?

Перевірка домашнього завдання.

1. Яке значення має кров в організмі людини?
2. Яку роль відіграє кровоносна система в процесі дихання?
3. Перелічіть органи кровоносної системи.
4. Назвіть усі види судин та їх розташування в організмі.

ІІ. Актуалізація опорних знань.

- Навіщо у шкірі є нерви?
- Як організм реагує, якщо шкіра руки торкнеться до гарячих, гострих предметів? Наведіть приклади.
- Чому скорочуються або розслабляються ваші м'язи?
- Згадайте про смак лимона? Чому в роті виділяється слина?
- Про що дізнається людина за допомогою носа?
- Про що можуть розповісти людині її очі?
- Чи даєте ви команду своїм легеням вдихнути і видихнути повітря, а серцю – перекачувати кров?
- Зробіть загальний висновок, яка система відповідає за ці процеси в організмі та її роль.

ІІІ. Мотивація навчання. Повідомлення теми і завдань уроку.

- Тіло людини дістає багато різних подразнень. Ми розрізняємо на дотик гаряче і холодне, сприймаємо запахи і звуки , бачимо предмети, розрізняємо освітлення, відчуваємо біль у внутрішніх органах. Як все це здійснюється в організмі людини, який орган є керівним у всіх складних процесах, що відбуваються, про все це ми і дізнаємося сьогодні на уроці.

IV.Сприйняття й усвідомлення нового матеріалу.

1. ***Дидактична гра "Впізнай, що це".***

Одному учневі зав'язують очі і пропонують йому впізнати предмети за допомогою різних органів чуття. Даються відповіді на питання: що це, як ти впізнав, за допомогою якого органа?

Яблуко – на смак,

Апельсин – на запах,

Розмова – на слух (звідки поширюється),

Холодне – дотик,

Все перевіряється органом зору.

2. Бесіда.

- За допомогою яких органів ми впізнаємо предмети? (*очі, ніс, шкіра, вухо, язик)*
- До яких органів чуття вони належать? *(Зір, нюх, дотик, слух, смак).*
- Що сприймають вони з довкілля?
- Завдяки чому ми отримуємо різну інформацію з довкілля?

3. Розповідь вчителя з елементами бесіди.

- ***Система, яка керує складною роботою нашого організму, називається*** *нервова. До нервової системи* ***відноситься*** *головний мозок, спинний мозок і нерви. Головний мозок (****знаходиться у черепі) набагато складніший і досконаліший за будь-який комп'ютер. Він працює все життя і не припиняє працювати навіть тоді, коли ви спите. Він контролює усі дії людини, одержує та опрацьовує різноманітну інформацію, що йде від усіх органів тіла та з її довкілля. Найбільш розвинута частина головного мозку людини – великі півкулі. Саме цим людина відрізняється від усіх тварин. У лівій півкулі знаходиться центр мови та представництво правої руки (а це притаманно тільки людині). У головному мозку розташовані центри*** *сприйняття, аналізу і керування,* ***а також центри, які відповідають за*** *рівновагу* ***людини і за її*** *рух.* ***Головний мозок складається приблизно з 15 мільярдів нервових клітин і важить у дорослої людини близько 1400 грамів. Від головного мозку відходить*** *спинний мозок,* ***який тягнеться крізь всі хребці (його діаметр близько 1 см, а довжина становить 40-45 см). Клітини спинного мозку контролюють автоматичні дії вашого організму (дихання, робота серця, травлення та інші). Від спинного мозку відходять численні нерви – тонкі чутливі волокна, які потім розгалужуються в м'язах, шкірі, пронизують всі органи (всього 75 кілометрів павутиння нервів). Цими волокнами посилається інформація від головного мозку через спинний мозок до окремих частин тіла. Ними йдуть сигнали у зворотному напрямку – від нервових закінчень на шкірі та від внутрішніх органів – через спинний мозок у головний мозок. (Ми доторкаємося пальцем до гарячого предмета. Нерви, що знаходяться в шкірі пальця, сприйняли це подразнення і передали його до головного мозку. Головний мозок передає збудження до м'язів руки і пальців. М'язи вмить скорочуються, і ми відсмикуємо руку).***
- ***Тобто найважливіша робота нервової системи – забезпечення злагодженої роботи всіх органів.*** *"Організм – єдине ціле",* ***а*** *"Нервова система об'єднує організм в єдине ціле".*

4. Робота з підручником с. 169 "Бережи нервову систему".

- ***Що шкодить нервовій системі?***
- ***Які санітарно-гігієнічні правила стосуються нервової системи?***

V. Осмислення, узагальнення та систематизація набутих знань.

1. ***Відповіді на питання.***
   - ***Із чого складається нервова система людини?***
   - Яке значення вона має для організму людини?
   - Що шкодить нервовій системі?
   - Що треба робити для її зміцнення?
   - Які органи чуття в нас є?
   - Що ми сприймаємо ними з довкілля?
   - Як пов'язані між собою головний мозок і органи чуття?
2. ***Заповнення узагальнюючої таблиці "Органи чуття".***

Орган тіла	***Орган чуття***	***Що сприймає***
Очі	Орган зору	Колір, розміри, форму, відстань, рухомі чи нерухомі предмети, де розміщенні
Вуха	Орган слуху	Звуки (музику, глоси, шуми)
Ніс	Орган нюху	Запахи (приємні та неприємні)
Язик	Орган смаку	Солодке, гірке, кисле, солоне
Шкіра	Орган дотику	Холод, тепло, біль, дотик, твердість, форму

VI. Підсумок уроку.

- яку тему вивчали?
- що нового дізналися?
- що запам'ятали?
- що сподобалось?

VII. Домашнє завдання. Інструктаж домашнього завдання.

С. 168-172, читати, відповідати на питання.

Стрельнікова Валентина Миколаївна – вчитель вищої категорії, Старший вчитель . Вона навчає дітей початкових класів 36 років.

Валентина Миколаївна сумлінно ставиться до своїх обов'язків, старанно готується до уроків, тому вони ефективні, несуть дітям новизну знань. Провідна мета її уроків – підвищувати активність дітей, виховувати у них оптимістичне світосприймання, творчість. Вчителька вдало використовує вікові особливості учнів. Її діти багато читають, ліплять, вишивають, малюють.

Багато років на базі класу працює гурток-супутник "Дружина юних пожежних". Учні класу не тільки самі навчаються безпечному поводженню з вогнем, але допомагають розібратися коли вогонь буває злим, а коли добрим, і всім учням початкових класів. Про це у цікавій ігровій доступній формі розповідає агітбригада цього гуртка.

Валентина Миколаївна до кожного учня ставиться серйозно і доброзичливо. Спокійна, врівноважена навчає доносити своє слово до інших, шанувати звичаї та традиції нашого народу, берегти рідну батьківську мову.

Шевченкове слово
на уроці
української мови

Тема: Дієслово.

Мета: Узагальнити систему знань про дієслово, удосконалювати уміння складати твір – роздум, виховувати любов до Шевченкового слова, почуття прекрасного, гордості за свій рідний край.

Обладнання:Схема – опора, репродукції картин Т.Г. Шевченка, портрет Т.Г. Шевченка, грамзапис пісні „Реве та стогне Дніпр широкий”.

Хід уроку

1. У центрі дошки – портрет Т.Г. Шевченка. Під портретом – слова:

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.

Звучить у грамзапису пісня на слова Т.Г. Шевченка „Реве та стогне Дніпр широкий”.

- Діти. Яку картину ви уявили, прослухавши вірш? Що ви відчули?

2. Розгляд портрета.

(Простота, доброта, волелюбність, народність).

3. Вступне слово вчителя.

- Діти, урок української мови присвячений безсмертному Кобзарю - Т.Г. Шевченку.

Завдання уроку такі:

- Узагальнимо знання про дієслово.
- Продовжимо вивчати поезію Т.Г. Шевченка.
- Нове слово - *СЕПІЯ*
- Складемо твір – міркування.

4. Хвилинка каліграфії.

Т Ш ГР К укр

Списати з дошки речення: Тарас Григорович Шевченко народився на Черкащині.

5. Робота з таблицею

- Користуючись таблицею, узагальнимо, що вам відомо про дієслово.

Таблиця

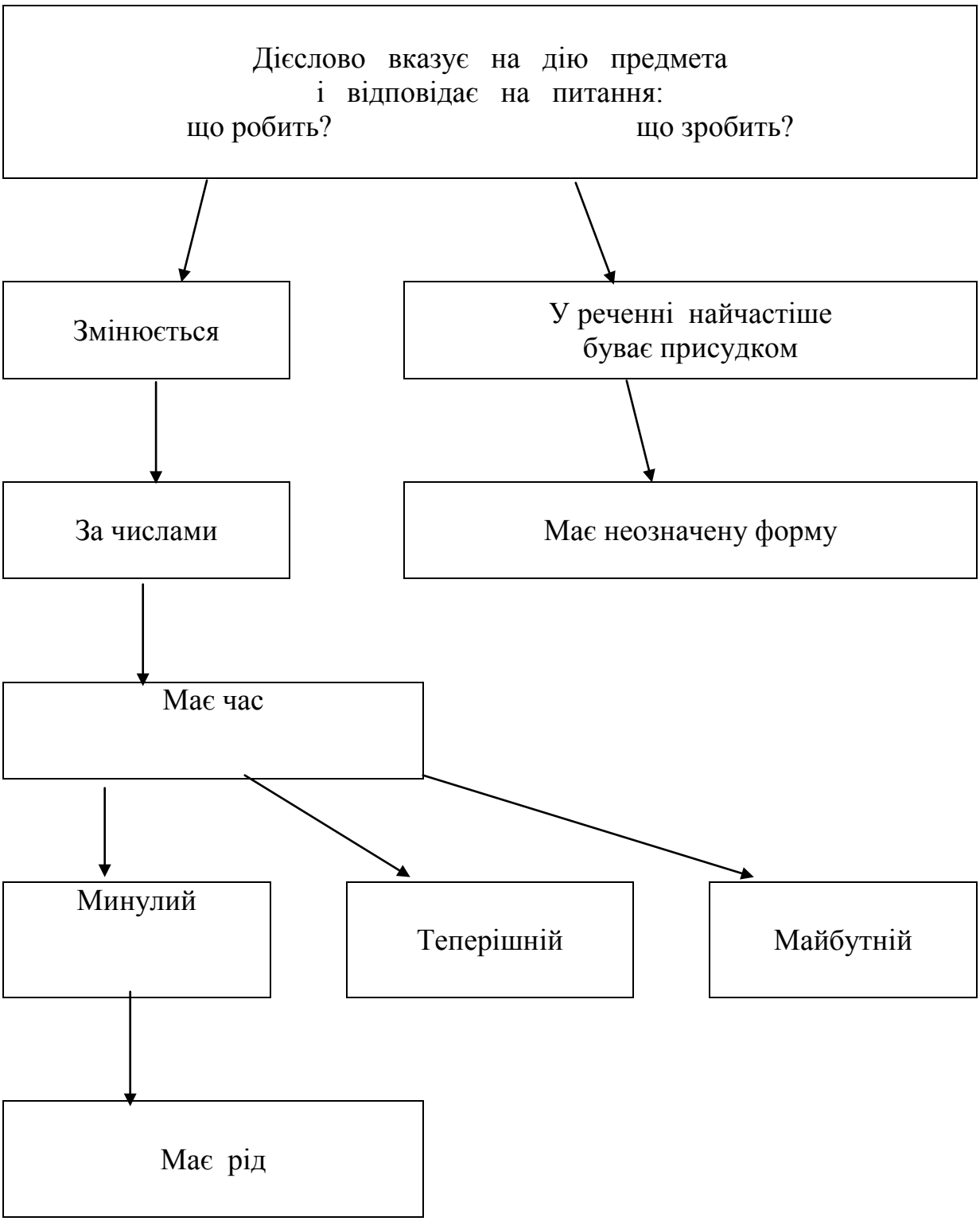

Учень (відповідає)

6. Робота з рядками вірша, записаними на дошці.

Вчитель. Які дієслова належать до теперішнього, минулого, майбутнього часу?

Учень (відповідає).

Вчитель. У записаних рядках вірша назвіть дієслова і пов'язані з ними іменники. Визначте час.

Учень. Дніпр (що робить?) *реве, стогне;* вітер (що робить?) *завива, гне, підійма.*

Вчитель. Поставте ці дієслова у формі майбутнього часу.

Учень. Дніпр (що робитиме?) *ревтиме, стогнатиме;* вітер (що буде робити?) *буде завивати,буде гнути,буде підіймати.*

Вчитель. З якою частиною мови зв'язані дієслова?

Учень. З іменником.

Вчитель. *(підсумовує).*

7. Робота з підручником.

Вчитель. Прочитаємо першу частину вірша М. Сингаївського „Шевченкова зоря". Назвемо дієслова, визначимо їх час.

Учень. Я знову буду зустрічати
Зорю, що сяє з небокраю...
„Садок вишневий коло хати",-
Шевченка вірші я читаю.

Дієслова: *буду зустрічати (майбутній час); сяє (теперішній час); читаю (теперішній час).*

Вчитель. Вірш „Садок вишневий коло хати" – сонячний промінь у Шевченковській поезії. Створений далеко від України, в жахливій царській катівні, вірш вражає любов'ю до життя, до рідної природи.

Як ви гадаєте, що уявляв великий Кобзар на чужині, коли писав „Вечірня зіронька встає"?

Під час відповіді користуйтесь опорою:

Я думаю...
Я вважаю...
Я гадаю...
Я переконаний...

Учень. Мені здається, що Тарас Шевченко уявляв себе на зеленій галявині під столітнім дубом. Сонце сідає за обрій. Передвечірня тиша. Він слухав цю тишу, дивився, як згасає день, настає ніч.

8. Письмо з пам'яті.

Вчитель. Із вірша „Садок вишневий коло хати" з пам'яті випишіть дієслова:

1 в. – теперішнього часу;

2 в. – минулого часу.

У цей час працюю з учнем біля дошки індивідуально.

9. Перевірка письма з пам’яті.

Учень. (1 в.) Дієслова теперішнього часу: *хрущі гудуть, плугатарі йдуть, дівчата співають, матері ждуть, сім’я вечеря, зіронька встає, дочка подає, соловейко не дає.*

10. Робота з таблицею „Неозначена форма дієслова”.

Щ о р о б и т и ?	Щ о з р о б и т и ?
вчити	навчити
вчитися	навчитися
вчиться	навчиться
вчитись	навчитись

Вчитель. Користуючись таблицею, допоможіть мені згадати, як визначити неозначену форму дієслова.

Учень. Якщо дієслово відповідає на питання: щ о р о б и т и ? щ о з р о б и т и ? - це і є неозначена форма дієслова.

11. Вибіркове списування.

Вчитель. З уривка Т. Г. Шевченка випишіть дієслова внеозначній формі . (Текст проектується на екран графопроектором).

Роботящим умам,
Роботящим рукам
Перелоги орать,
Думать, сіять, не ждать
І посіяне жать
Роботящим рукам.

(„Тим неситим очам...”)

Учень. *Орать, думать, сіять, не ждать, жать.*

Ці дієслова відповідають на питання щ о р о б и т и ? Отже, це неозначена форма.

Вчитель. У цьому тексті є незнайоме слово *перелоги.* Це – незаймана , необроблена земля.

Яку людську якість оспівує поет у цьому вірші?

Учень. Працелюбство, старанність.

12. Вправа на знання творів Т.Г. Шевченка.

Вчитель. Випишіть із уривків поезій Т. Г. Шевченка дієслова, які відповідають назві твору в порядку запису.

Назви творів	**Уривки поезій**
1. „Мені тринадцятий минало...”	Плугатарі з плугами йдуть...
2. „Садок вишневий коло хати...”	Поглянув я на ягнята - Не мої ягнята!
3. Причинна. (Реве та стогне Дніпр широкий...)	Раз укриє тебе рясно Зеленим покровом...
4. Ой діброво – темний гаю!	І блідий місяць на ту пору Із хмари де-де виглядав...

Учень. *Поглянув, йдуть, виглядав, укриє.*
Вчитель. Поставте виписані дієслова в неозначеній формі.
Учень. *Поглянути, йти, виглядати, укрити.*

13. Групова робота.
1 група. (Учні з найвищім рівнем навчальних можливостей)
Прочитайте уривки поезії Т.Г.Шевченка. Визначте, яке рішення зайве.
Встановіть з’вязок слів у цьому реченні.

Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють...
Тече вода з-під явора,
Верби зеленіють.

Світає, край неба палає,
Вітер з гаєм розмовляє
Соловейко в темнім гаї
Сонце зустрічає.

Варіант відповіді:
Вода тече з-під явора.
Вітер розмовляє з гаєм.

2 група. (Учні з високим рівнем навчальних можливостей).
За поданими дієсловами відтворіть рядки поезій Т.Г.Шевченка. Підкресліть граматичну основу.

Пишається.....
.....молодіє,
А кругом їх верболози
.....зеленіють.
А.....випливає
З качуром за ними,
Ловить....., розмовляє
.....

3 група. (Учні з середнім рівнем навчальних можливостей).
Прочитайте рядки поезій Т.Г.Шевченка. Вставте пропущені дієслова. Визначте їх час.

На панщині пшеницю.....,
Розкажи, як за горою
Сонечко.....
- А я в попа....., -
Сирітка.....

Колективна робота з класом.

Вчитель. Встановимо з'вязок слів у реченні:
Зацвіла в долині червона колина.

Учень *(білядошки).*

Калина (що зробила?) *зацвіла; зацвіла* (де?) *в долині; калина* (яка?) *червона.*

14. Перевірка групової роботи.

(Учні ставлять додаткові питання. Відповіді рцінюю.)

15. Аналіз дієслів за планом („Рідна мова").

1. Аналізоване слово.
2. Частина мови.
3. Час (у минулому - рід).
4. З якими словами зв'язане.
5. На яке питання відповідає.
6. Яким є членом речення.

Вчитель. У записаному на дошці реченні розберемо за поданим планом дієслова.

Учень. 1. Аналізоване слово – зацвіла.
2. Дієслово.
3. Минулий час, жіночій рід.
4. Зв'язане зі словом *калина.*
5. Відповідає на питання що зробила?
6. В реченні виступає присудком.

16. Розповідь про Т.Г. Шевченка – художника.

Вчитель. Т.Г.Шевченко був не лише великим поетом, а й талановитим художником. Його пензлю належить багато пейзажів, портретів, побутових картин. На полотнах Т.Г.Шевченко часто зображував дітей.

Перебуваючи на засланні, художник зображував казахських байгушів – дітей жебраків. Його серце обливалося кров'ю, коли він дивився на дитячі рученята, простягнені під вікном. (*Показую репродукцію „Байгуші під вікном"*). Щоб показати свою близкість до знедолених дітей, він намалював і себе у солдатській формі біля них.

Цей малюнок називається ***сепія.*** Сепія – коричнева фарба з чорнильного мішка морського молюска.

(Показую сепії Т.Г. Шевченка „Казашка Катя", „Казахський хлопчик розпалює грубку", „Казахський хлопчик дрімає біля грубки").

17. Написання твору-міркування „Чому я люблю твори Т.Г. Шевченка".

Вчитель. Напишемо твір-роздум „Чому я люблю твори Т.Г. Шевченка".

Опорні слова: *я гадаю, я міркую, отже, на мою думку, по-моєму, таким чином.*

План.

1. Я люблю творчість великого Кобзаря.
   По-перше,.....
   По-друге,.....
   Переконаний, що....

Дієслова підкресліть.

Варіант відповіді:

Я люблю твори Т.Г. Шевченка тому, що він, поперше, мій земляк.

По-друге, в його творах замальована краса і велич української природи, показана любов поета до рідного слова.

Переконаний, Тарас Григорович любив дітей, а тому писав про них вірші, зображував їх на картинах. Його твори, на мою думку, прибавлюють як дорослих, так і юних читачів.

18. Підсумок уроку.

Вчитель. З якою частиною мови зв'язані дієслова в реченні?

- Яка роль дієслів у реченні?
- Над чим найбільше сподобалось працювати на уроці?
- З яким новим словом ознайомились?
- Введіть його в речення. *(Мені подобаються **сепії** Т.Г. Шевченка. На **сепіях** Т.Г. Шевченка зображені бідні казахські діти.)*
- Про що б ви хотіли дізнатися на наступних уроках?

19. Завдання додому.

Запишіть в пам'яті улюблений вірш Т.Г. Шевченка. Одне дієслово (на вибір) розберіть як частину мови.

Урок читання в 4 класі
Літературні казки.
І.Франко. Лисичка – кума.
В.Бичко. Казка, друзі, - не на сміх...

Хід уроку.

Мета. Закріпити знання дітей про суттєві ознаки літературних казок; актуалізувати знання про творчість І.Франка; удосконалювати уміння ділити текст на частини, характеризувати дійових осіб, інсценувати прочитане; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальні та читацькі інтереси, почуття дружби, товаристськості.

Обладнання. Портрет І.Франка, збірки його творів для дітей, фотографія пам'ятника у Львові, ілюстрації та малюнки до казок, книжечки-саморобки, словники

І. Організація класу.

ІІ. Повідомлення теми уроку.

- Ми розпочинаємо новий розділ „Літературні казки", працюватимемо над віршем В. Бичка „Казка, друзі, - не на сміх" і казкою І. Франка „Лисичка – кума".

1. Повторення літературних термінів.

- Що таке казка?
- Чим народні казки відрізняються від літературних?
- Згадайте прізвища письменників, поетів, які писали прозові чи віршовані казки.

ІІІ.Ознайомлення з життєвим і творчим шляхом І. Франка.

- Що цікавого ви знайшли і можете повідомити про цю талановиту людину сьогодні?

1. „Водограй Франківської поезії"
2. Проза І. Франка – криниця мудрості.

IV. Робота над казкою.

1. Пояснення заголовка.
2. Словникова робота: полуденок, корч, тростина, Гук, мотика, загонець, горнятко, схрупала, згамкала, похресники, клюка, шпортає.
3. Ознайомлення з казкою (читання мовчки).

- Зверніть увагу на виділені слова і знайдіть спільну ознаку з народною казкою.
- Подумайте, на скільки частин можна поділити казку?

4. Складання плану, добір заголовків.

- Як називається початок казки?

5. Читання зачину казки, добір заголовка.
6. Читання другої частини.

- Як Лисичка вперше надумала обманути Вовка?
- Знайдіть кінець третьої частини.

- Назвіть дійових осіб.

7. Читання третьої частини в особах, добір заголовка.
8. Інсценування четвертої частини, добір заголовка.

Фізхвилина.

9. Переказ п’ятої частини від імені персонажів, добір заголовка.

10.Вибіркове читання шостої частини. Пояснення змісту фразеологізмів:
- накивала п’ятами;

- ані пари з рота;
- мурашки поза плечима бігали;

11.Прочитайте кінцівку казки, роз’єднавши слова.
- чи можна вважати, що ці слова є основною думкою казки?Доведи.
- Підбери заголовок.

12.Прислів’я:
- З добрим дружись, а лихих стережись.
- Словом, як листом стеле, а ділом як голками коле.

13.Характеристика Лисички і Вовка.(за малюнком в підручнику).
14.Конкурс малюнків до казок І.Франка.
15.Вірш В.Бичка „Казка, друзі, - не на сміх”.(Виходить учень з мішком, читає вірш, під музику виходять герої казок І.Франка).
- До нас завітали герої казок, які пропонують розгадати кросворд.
- Хто просив вибачення у короленят?
- Хто першим побачив дивного і страшного, синього-синього звіра?
- В якій казці герой сказав: „Се моя царська печать?”
- Як звали одного з песиків, яких господар посадив до мішка замість курей?
- Кому дякували звірі за радість у лісі, звільнення від дужого та лютого ведмедя?
- На кого упала собачка Фінка?
- Хто промовив такі слова:”Поцілуй мене,Лисичко-сестричко,в самі уста”?

1.		**Б**	**У**	**Р**	**М**	**И**	***Л***	**О**		
2.			**В**	**О**	**В**	**Ч**	***И***	**К**		
3.						**О**	***С***	**Е**	**Л**	
4.						**Л**	***И***	**С**	**К**	**О**
5.				**З**	**А**	**Й**	***Ч***	**И**	**К**	
6.	**В**	**А**	**Р**	**В**	**А**	**Р**	***К***	**А**		
7.					**Ї**	**Ж**	***А***	**К**		

- Молодці, ви прочитали багато казок І.Франка, чудово знаєте героїв цих казок.
- Яке ключове слово ми одержали?
- Погляньте, яка чарівна Лисичка завітала до нас(дівчинка у костюмі лисички виконує пісню „Я Лисичка, я сестричка”).

V. Домашнє завдання.

- На наступному уроці ми будемо читати казку Л.Українки „Біда навчить”.Знайдіть цікавий матеріал про життєвий і творчий шлях поетеси, запишіть у „Книжечку – скарбничку”.

VI. Підсумок уроку.

- Друзі, ви активно і наполегливо працювали на уроці, одержали хороші оцінки.
- Що вам найбільше запам’яталося, сподобалося?
- Дякую вам, діти, за співпрацю, а гостям за увагу.

Сліпцова Лілія Володимирівна – вчитель І категорії. Вона навчає дітей початкових класів 24 роки. Багато років працює над темою: "Використання опорних сигналів і схем на уроках української мови і математики". Широке застосування на уроках опорних сигналів дає змогу досягти усвідомленого засвоєння матеріалу, урізноманітнити навчальний процес. Лілія Володимирівна добре володіє методикою проведення сучасного уроку, відповідально, сумлінно і творчо підходить до підготовки кожного з них. Усі уроки носять яскраво виражений розвиваючий характер. Головним критерієм у своїй роботі Лілія Володимирівна вважає наявність зворотного зв'язку на уроках. Саме тому кожного уроку і кожного учня залучає у творчий процес навчальної діяльності, активізує розумову діяльність, чим сприяє активності дітей на уроці та розвитку у них пізнавального інтересу.

Лілія Володимирівна уважна, чуйна, щира, доброзичлива по відношенню до своїх вихованців, і вони відповідають їй тим самим.

Інтегрований урок з « Я і Україна.Природознавство» та Українське читання»

Тема: "Подорож до осіннього лісу"

Обладнання: план-карта, гербарій лікарських рослин, компас, кошики.

Учитель. Любі діти! Чи любите ви мандрувати? От і сьогодні ми помандруємо з вами чарівними стежками осіннього лісу. У нас буде піший похід. Чи зібрали ви все необхідне для цього? Для вдалого походу, нам потрібен план нашої подорожі. А також ми повинні повторити правила поведінки у лісі. За кожну вірну відповідь осінній ліс пригощає вас горішком, які ви складайте у свої кошики. А в кінці подорожі ми порахуємо гостинці лісу і підведемо підсумки.

Правила поведінки у лісі

-Не знищуйте ... ***дерев, зелених насаджень,***

- *не робіть ...* ***надрізів на стовбурах,***
- *не розводьте ...* ***вогнищ,***
- *не розорюйте ...* ***пташиних гнізд, мурашників.***

Для того, щоб ми без зайвих проблем повернули додому, візьмемо з собою ось що:

Загадка. Під склом знаходжусь,
На південь і північ дивлюсь,
Якщо зі мною підеш –
Назад дорогу легко знайдеш.
(Компас)

Ми вирушаємо на ***захід*** , запам'ятали?

Діти співають пісню

"Вместе весело багать..."

Діти зайшли у ліс. Щоб відчути красу осені діти під музику П.Чайковського розказують вірші.

Поглянь навколо – чарівниця осінь

В коралах і у золоті стоїть!
Пожовкле листя і бездонна просинь,
І срібне павутиння ледь тремтить...
Іскриться сонце, але вже не жарко,
Вітрець в русявих кленах шуркотить.
У жовтім листі всі доріжки лісу

А золото з дерев летить собі й летить.
Дихне вітрець, і листячко зірветься,
Щоб політати в синяві небес.
А я дивлюся – і мені здається,
Що я іду у казку, в світ чудес.

Дівчатка танцюють з листочками

Учитель. Ми прийшли в гості до чарівної золотої осені. День видався погожий, сонячний, теплий. Ліс грає дивовижними барвами. Кольори вражають своїм розмаїттям. У високому синьому небі пливуть білі хмарки. Осінній ліс радо зустрічає нас, привітно шурхотить різнобарвними листочками. Краса зачаровує, і

хочеться помовчати і послухати тишу. Така казкова тиша надихає нас на поетичні рядки. Ми з вами спробуємо скласти вірш. Ви мені будете допомагати, підбирати риму.

Чаклунка осінь – ніби та царівна.
Красива, сонячна, *чарівна.*
Веселе, радісна, *щаслива,*
В садочку яблуня *красива.*
Плоди достиглі всім дарує,
І фарбами усе *фарбує,*
Убрвся клен у жовті шати,
Горіхи треба вже *збирати.*
В пору таку в лісі просто чарівно,
Трішечки сумно і трішечки *дивно.*
Давайте підем до лісу з нами,
Там пахне мохом і пахне *грибами,*
І чимсь таким, що я не знаю.
Так тільки осінню *буває*.
Вітрець легенький повіває,
І листя з дерева *злітає.*

І тихо падають листочки

На стежку, на траву й *грибочки,*
Вкривають землю жовтим цвітом,
Не так, як це буває *літом.*

Осіннє листячко летить

І під ногами *шурхотить.*
А колір листя розмаїтий,
Теплом і сонечком *зігрітий.*

Учитель. Цю стежку ми з вами пройшли. І вона повертає ліворуч до річечки. Але нам треба через неї переправитись. Нам допоможе хлопчик.

Гра перейди річку.

Учитель. Ось ми переправились через річку і потрапили у ліс. Як називається така місцевість. (**Закрита)**. Як же нам не заблукати? Давайте повторимо як орієнтуватися у такій місцевості? Хто правильно допоможе це робити одержить посвідчення "Турист".

1. Назвіть основні сторони горизонту? (**Північ, південь, захід, схід)**
2. Як визначити сторони горизонту опівдні з а Сонцем? (Необхідно стати опівдні до Сонця **спиною.** Тінь покаже на **північ.** Отже, попереду буде **північ.** Позаду – **південь.** Розведемо руки : права покаже на **схід,** ліва – на **захід.**
3. Як називається визначення сторін горизонту за Сонцем? (**Орієнтуванням)**
4. Але сонечко сховалось за хмарками, орієнтуватись на місцевості можна **за місцевими ознаками або за компасом.**

5. З якого боку дерев, кущів, пнів частіше ростуть гриби? (**Північного)**
6. У дерева, що стоїть окремо, менше росте гілок з **північного боку.**
7. Мох на каменях та деревах завжди росте з **північного боку.**
8. на пнях відстань між річними кільцями ширше з того боку, який краще освітлений сонцем, тобто – **з південного боку.**
9. ягоди краще ростуть з освітленого сонцем боку – **з південного.**
10. у мурашників крутий схил направлений на **північ,** а більш пологий – **на південь.**

Чується глухий крик. Діти зупиняються.

Учитель. Що трапилося? Ви чули якийсь голос? (з'ясовується, що один із подорожніх поранив собі ногу) Діти, що ж робити? Назад повертати? Шкода, та й вже далеченько відійшли? (Вчитель кличе санітарку, та каже, що вона загубила аптечку) Де ж знайти допомогу?

З'являється Лісовик

Лісовик. Навіщо вам аптечка? Чи знаєте ви, що людина ще із самого початку існування шукала захисту у природи, намагалася зміцнити своє здоров'я, щоб вижити у складних умовах. Вона змушена була надавати собі лікарську допомогу прирізних травмах та захворюваннях, і, цілком природно, засоби для цього шукала в навколишній природі і насамперед – у світі рослин. Кожна рослина, що зростає на нашій землі, має чудодійні властивості.

Учитель. Переконав. Отже, і ми будемо шукати захисту у природи, адже ми знаходимося на лісовій галявині. Погляньмо навкруги можливо, ліки приготувала нам сама природа. Виберіть із запропонованого ряду лікарських рослин саме ту, яка допоможе пораненому, і надасть першу медичну допомогу.

Подорожник. Лікувальні властивості цієї рослини добре знали лікарі Стародавньої Греції і Риму, а в середні віки – персидські та арабські медики. Цінували цю рослину і в Київській Русі. До 14 століття подорожник був поширений лише в Східній півкулі. За часів великих подорожей, коли мореплавці шукали нових земель, його випадково завезли в Америку, де він швидко поширився. Індійці почали називати цю рослину "слід білої людини".

Подорожник великий – багаторічна трав'яниста рослина, яка здавна шанується народною медициною багатьох народів світу і широко використовується як лікувальний засіб при зовнішніх ранах, ударах, наривах, опіках, виразках.

Лісовик. Подорожник. Чому саме так назвали цю рослину?
Чому у народі подорожник називають ранником чи порізником?
Як ще використовують цю рослину у медицині?
Чи користувалися ви лікувальними властивостями цієї чудо-трави? Де і коли?

Деревій. Ця рослина має приємний, бальзамічний запах. Квіти запашні, на смак гіркі. Поширений деревій повсюдно: росте на луках, полях, уздовж доріг, на схилах, лісових галявинах, у чагарниках. Деревій – дуже популярний

лікувальний засіб. Вважають, що ця рослина поліпшує травлення, спиняє кровотечу. Його приймають всередину, вживають зовнішньо.

Скажімо, трапилась прикрість – ви поранились у полі, у дворі. Тоді шукають деревій, беруть його листки (вони соковитіші за квітки), миють, міцно розминають (за можливості чистими пальцями) і прикладають до рани. Після цього здебільшого рана загоюється за 3-5 днів без сліду нагноєння. Навіть рани від серпа, як і рани від порізу ножем, плугом, сокирою, зроблені на полі, в умовах далеко не санітарних, загоюються швидко. Ось чому цю чудову рослину у народі називають кривавником.

Лісовик. Де росте деревій?
При яких хворобах використовують деревій як лікувальний засіб?
Яку іншу назву має ця рослина? Чому народ назвав її саме так?

Чистотіл. Отруйна, але й дуже популярна в народі лікувальна рослина, трав'янистий бур'ян. При зламі виділяє жовтий або оранжевий молочний сік. Чистотіл (латинська назва якого перекладається дослівно – дар сонця) – лікувальна рослина. Росте по засмічених місцях, частіше в затінку, біля житла, під тином. Поширений повсюдно. Збирати траву починають наприкінці травня – до кінця липня, тобто під час більше рясного цвітіння. Соком чистотілу виводять бородавки, - вузлики, лишаї, мозолі, плями на шкірі. Настоєм чистотілу лікують хвороби ротової порожнини. Використовують чистотіл і для лікування ран, які довго не загоюються. У народі чистотіл називають бородавочником, жовто соком. Але будьте обережні, не вживайте його без поради дорослих – це дуже отруйна рослина!

Лісовик. Поясніть, чому ця рослина отримала саме такі назви?
Де росте чистотіл?
Коли можна збирати чистотіл?
Чому треба бути з ним обережним?

Учитель. Осінь, скажи діти готові зайти на зелену галявину? Вона щось там для них підготувала. Подивіться яка галявина? Це галявина загадок. Давайте присядемо і послухаємо.

Осінь (загадує загадки).

1. Яка трава дуже гірка, але популярна в медицині? (Полин) (У народі його здавна вживали як жарознижувальну, кровоспинну, жовчогінну рослину. Відвар полину поліпшує апетит)
2. Яка рослина немов би вбиває звіра? (Звіробій) (Використовують при хворобах шлунка, печінки, нирок. У народі звіробій називають травою від 99 хвороб).
3. Сонечко в траві зійшло,
   Усміхнулось, розцвіло.
   Потім стало біле-біле,

   І за вітром полетіло. (Кульбаба) (У давнину її вважали еліксиром життя. У листках її багато вітамінів. З неї готують салати. Настій кульбаби – чудовий засіб від опіків).
4. Викупана в сонечку,
   Стоїть собі донечка.
   Бджоли сонячний медок
   Дістають з її квіток. (Липа) (Її цвіт – найпопулярніший народний потогінний і жарознижувальний засіб).
5. На просторах поля золотого
   Сині квіточки тремтять,
   Мов шматочки неба голубого,
   Виграють, виблискують, горять. (Волошка) (Використовують при хворобах нирок, при підвищенні температури, для примочок на очі)
6. Виросли на лузі
   Сестрички маленькі.
   Очки – золоті,
   А вії – біленькі. (Ромашка) (Використовують при хворобах шлунка, кишечника. Узваром з ромашки користуються для промивання гнійних ран).

Учитель. Під час нашої подорожі ми з вами поглибили знання про лікувальні властивості рослин. Як ви гадаєте для чого людині потрібно здоров'я? Невже так важливо бути здоровим? (Відповіді дітей)

Отже, здорова людина прагне до праці, вона життєрадісна, потрібна людям. І ви своїми знаннями добутими під час подорожі, завжди можете допомогти собі і своїм рідним. Я бачу, що ви притомились. Давайте зайдемо у "Лісове кафе", щоб відновити сили для повернення додому.

Діти підкріплюються і слухають байки(інсценівки)
“Коник-стрибунець”
“Вовк і кіт”
“Зозуля і півень”
“Лебідь, Щука і Рак”

Учитель. Гарно в лісі, але час додому. А хто пам’ятає до лісу ми вирушали у яку сторону світу? (**Захід)** Значить повертатись будемо на **схід. Молодці.** Нам залишилось порахувати горішки і визначити кращого “травознавця”.

Пономаренко Лариса Василівна – вчитель вищої категорії, Старший вчитель. В школі № 97 працює 23 рік. Це молода вчителька, яка навчає дітей робити відкриття, розв'язувати проблеми на уроках. Лариса Василівна постійно активізує розумову діяльність учнів, залучає їх у творчий процес навчальної діяльності, враховує індивідуальні особливості, чим сприяє активності дітей на уроці, формує у них стійкий пізнавальний інтерес. Уже багато років учитель працює над темою: "Система уроків як основна одиниця навчального процесу". Все це сприяє стійкому засвоєнню учнями програмного матеріалу, що підтверджується високими показниками якості навчальних досягнень учнів (73%). Пономаренко Л.В. постійно працює над підвищенням свого наукового і методичного рівня, багато читає.

За основу своєї педагогічної діяльності Лариса Василівна взяла правило "Поводься з іншими так, як хотів би , щоб вони поводились з тобою". Вона цінує в людях доброзичливість, щирість, тому хоче бачити ці якості в кожному зі своїх вихованців. Недарма на базі класу багато років працює гурток "Милосердя", на засіданнях якого діти розглядають проблеми морального вибору, вчаться бути добрими і милосердними.

МАТЕМАТИКА
1 клас
УРОК - ПОДОРОЖ

Тема. Додавання і віднімання числа 1.

Мета: перевірити засвоєння учнями таблиці додавання і віднімання числа 1, формувати швидкість обчислювальних навичок, виробляти навички дітей у самостійному складанні задачі за малюнком та незакінченнм прикладом, закріпити вміння розв'язувати задачі на знаходження суми та різниці на основі аналізу слів; розвивати образне мислення шляхом розпізнавання найпростіших геометричних фігур на малюнках; виховувати самостійність, працелюбність.

Обладнання: маленька переносна дошка, фланелограф, набір цифр, які виготовлені з цупкого наперу, сюжетні малюнки, зображення лісових мешканців — Ведмедя, Зайця, Лиса, малюнок букету квітів, даі таблиці для організації самостійної роботи, таблиця «Складаємо лісових мешканців з геометричних фігур», касета з записом музики, що використовується під час проведення уроку.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

З метою зосередження уваги школярів звучить запис пісень із мультфільмів про лісових мешканців.

1. Організаційний мобілізуючий вступ.

Слово вчителя: Станьте всі рівненько. Поправте одяг. Чи у всіх є все потрібне для уроку математики?

2. Привітання.

II. Оголошення теми уроку.

Слово вчител:

До лісу сьогодні йдемо, поспішайте!
Увагу, фантазію, речі збирайте.
Бо ліс той казковий. Там звірі живуть.
А шлях туди «Сходами чисел» всі звуть.

(Учитель звертає увагу школярів на маленьку переносну дошку, на якій записані приклади «Числової СХОДИНКИ».)

4-1

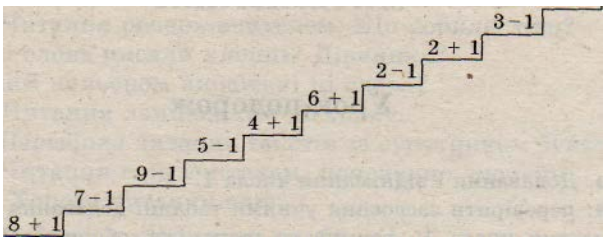

Зверніть увагу на приклади «Числової сходинки». Хто здогадався, над якою темою ми будемо працювати на уроці сьогодні?

<u>III.Усний рахунок.</u>

Діти по черзі усно розв'язують приклади «Числової сходинки» знизу вверх.

<u>IV.Перевірка засвоєння таблиці додавання і віднімання числа 1.</u>

<u>1. Фронтальна робота.</u>

Слово вчителя.

Ми у лісі, друже, глянь,
Повен ліс див-дивувань:
Тут звірів навчає
В справжнісінькій школі
Учитель Сова.
Посміхніться доволі.

(Учитель звертає увагу малюків на сюжетні малюнки, якими будуть користуватися діти під час розв'язування задач та прикладів.)

Ці сюжетні малюнки прикріплені до тристулкової дошки. Учень, що за бажанням вийшов відповідати, викладає на фланелографі приклади, використовуючи набір цифр, які виготовлені з цупкого паперу.

Давайте пояснимо звірям усім,
Як із 6 одержати 7. *(6 + / = 7)*

А білкам віконечко швидко закриємо —;

Врятуємо від дощику їх та зігріємо.

(4 - ▱ =3, 7 -▱ = 6)

А чим же займалися звірі улітку,
Коли у всіх школах були канікули?
Лисенята на рибу разом полювали,
Зайченята із квітів візерунок складали.
Швиденько, діти, звірят полічіть.
На малюнку їх зображено скільки, скажіть?

(Діти рахують звірів, які зображені на сюжетному малюнку, та хором відповідають учителю. Учитель прикріплює до магнітної дошки зображення Лиса.)

До звіренят додайте Лиса.
Так скільки ж звірів побачили в лісі? *(8+1—9)*
Дивіться, під кущем причаївся їжак.
Збирати грибочки він, діти, мастак.
На спині у нього вже 5 сироїжок,
1 маслгочок та 1 підберезник.
Тож скільки грибочків приніс на обід
їжак, що шукав їх у лісі як слід? *(5+1 + 1 = 7)*

<u>2.Фізкультхвилинка «Ведмедики»</u>

Йшли ведмедики малі, *(Діти крокують на місці.)*
Нахилились до землі.
(Діти нахиляються вперед, торкаються руками підлоги.)
Потім встали, руки в боки, *(Стають рівненько.)*
І зробили три підскоки. *(Три рази підстрибують.)*
Потім розминали плечі.
(Роблять кругові рухи руками, що торкаються плечей.)
Руки вгору, *(Піднімають прямі руки вгору.)*
опустили *(Опускають руки.)*
і за парти тихо сіли. *(Сідають за парти.)*

Учитель прикріплює до магнітної дошки малюнок Ведмедика.

Слово вчителя:

Ведмедик не хоче до інколи рушати:
Він грався — задачі забув розв'язати.
Швиденько Ведмедику ми допоможемо.
Розв'яжемо дружно — знання всіх примножимо.

Задача 1.

Було у Лисиці 7 яблук кислиці.

Одне вона з'їла, а скільки лишила? *(7 - 1 =6)*

Задача 2.

Дятел хатку будував —

Вікна всі пофарбував.

Тут одне, а там — чотири.

Скільки вікон. Полічили? *(1 + 4 = 5)*

Учитель розкриває тристулкову дошку, на якій прикріплено малюнок букету квітів, а під малюнком записано числовий вираз. *(5 - 1 - 1 = ?)*

Слово вчителя:

Якщо в дитини щаслива вдача,
Складе про квіти свою задачу.

(Учитель вислуховує тексти задач, що склали діти.)

Ми так працювали, Що трошки втомилися.

На лузі зеленім разом опинилися.

Заплющіть очі, послухайте запис полонезу М. Огінського та уявіть, що ми знаходимося на зеленому лузі. (*Звучить запис полонезу М. Огінського.)*

3.Фізкультхвилинка «Гуси-лебеді»

Гуси-лебеді летіли,
(Діти машуть прямими руками.)
На лужку спочити сіли.
(Присідають.)
Потім встали,
(Встають.)
Крильця склали,
(Підносять руки до плечей.)
Розминати спинки стали.
(Роблять кругові рухи руками.)
Ніжки обмивали,
(Нахиляються вперед.)
Вгору підлітали.
(Підстрибують на місці.)
Хвостик піднімали,
(Нахиляються вперед, зчепивши, руки за спиною.)
Шийки повертали.

(Повертають головою праворуч ліворуч. І
Потім гуси потягнулись
(Глибоко вдихають, руки піднімають вгору, підтягуються.)
Діти до занять вернулись. *(Сідають за парти.)*

4. Самостійна робота за варіантами.

Учитель прикріплює до магнітної дошки малюнок Зайчика, а також вивішує 2 таблиці з прикладами для учнів.

І варіант	ІІ варіант
4 + 1 = 5	5 + 1 = 6
6 - 1 = 5	7 + 1 = 6
3 + 1 = 2	4 - 1 = 5
7 - 1 = 6	8 + 1 =9
8 - 1 =8	9 - 1 = 7
9 + 1 = 9	10 – 1 = 9

Слово вчителя:

Ось Зайчик. Він приклади дома розв'язував.
Ні мамі, ні таткові їх не показував.
Ви їх перевірте — чи відповідь правильна?
Самостійно працюємо — часу не гаємо!

Учитель перевертає таблиці другою стороною. Там зображені умовні зошити, в яких записані ті ж самі приклади, але з правильними відповідями.

І варіант	ІІ варіант
4 + 1 = 5	5 + 1 = 6
6 - 1 = 5	7 + 1 = 8
3 +1 = 4	4 - 1 = 3
7 - 1 = 6	8 + 1 = 9
8 - 1 = 7	9 - 1 = 8
9 +1 = 10	10 – 1 = 9

Зошит Синички я відкриваю –
Кожний роботу свою з ним звіряє.

(Учні звіряють написане на таблиці із записами у своїх зошитах. Учитель підводить підсумки самостійної роботи.)

Підніміть руки, хто виконав правильно все завдання. Молодці! Встаньте, будь-ласка, хто припустився однієї помилки? Двох? Бажаю вам наступного разу впоратися із завданням без помилок.

V. Розпізнавання найпростіших геометричних фігур на малюнках.

Учитель прикріплює до дошки таблицю «Складаємо лісових мешканців із геометричних фігур».

Слово вчителя:

У лісі звірят різних ми зустрічали.
Кого з них малюнки оці нагадали?
Із яких геометричних фігур цих звірят склали?

VI. Підсумок уроку.

Слово вчителя: Діти, пригадайте, що ми робили на початку уроку?

Які завдання виконували? Яке завдання сподобалося найбільше?

Чия відповідь запам'яталася?

У лісі казковому сьогодні бували:
Одиницю до чисел додавали й від чисел її віднімали,
Друзям найменшим спритно допомагали,
Між тим, для себе знання здобували...
Приклади розв'язані, є відповіді в задачах.
Відомо тепер усім: серед нас немає дітей ледачих!

"ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ В МЕЖАХ 10.
Додавання і віднімання числа частинами. Складання та розв'язування задач"
Урок - казка з математики
2-й клас

Мета. Закріплювати прийоми додавання та віднімання по одному та частинами; удосконалювати обчислювальні навички учнів; формувати вміння складати та розв'язувати задачі; розвивати кмітливість, спонукати до активного мислення; збагачувати мову, виховувати любов до математики, доброзичливість, гуманне ставлення до всього живого, почуття взаємодопомоги.

Обладнання. Магнітофон, аудіо записи, м'яч, демонстраційні таблиці, диск зі слайдами, геометричний матеріал,. Підручник: Богданович М.В. математика: Підручник для 2 кл. – К.: Освіта, 2002.

Хід уроку:

І Організаційний момент / настрій на позитивне сприймання учбового матеріалу/

Учитель Діти, стали всі рівненько і давайте щиро та сердечно привітаємо один одного.

- Я всміхаюсь сонечку.
- Здрастуй, золоте! (усі)
- Я всміхаюсь квіточці!
- Хай вона росте. (усі)
- Я всміхаюсь дощику!
- Лийся, мов з відра. (усі)
- Друзям усміхаюся!
- Зичу їм добра. (усі)

Учитель А тепер поверніться й подаруйте усмішку своєму товаришеві, нашим гостям. Молодці, сідайте.

-А зараз увага на екран (**слайд № 2**)

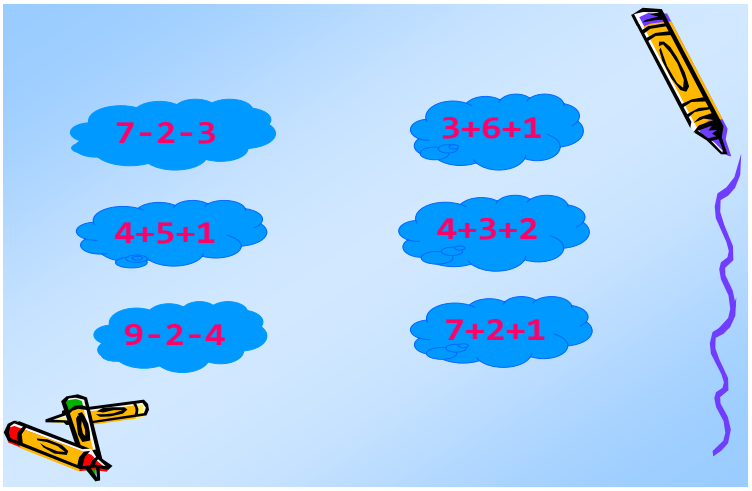

-Розв'язуємо приклади. Скільки всього відняли (додали)? Як ми це зробили?

ІІ Мотивація учбової діяльності

-Отже, тема нашого уроку (слайд №3):

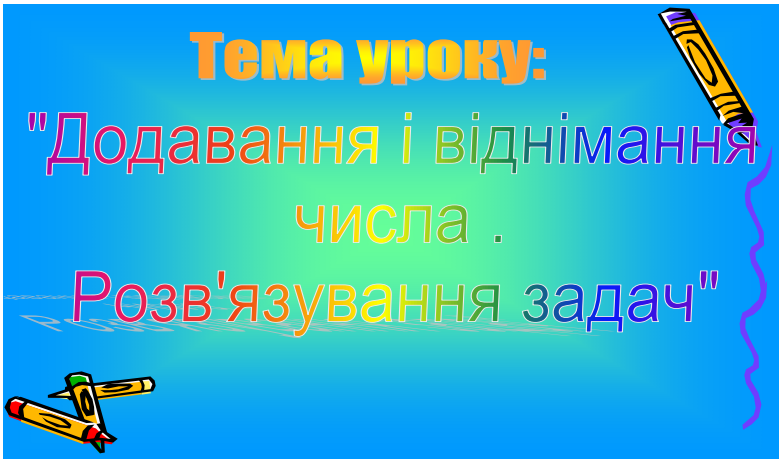

-Сьогодні на уроці ми будемо (слайд №4):

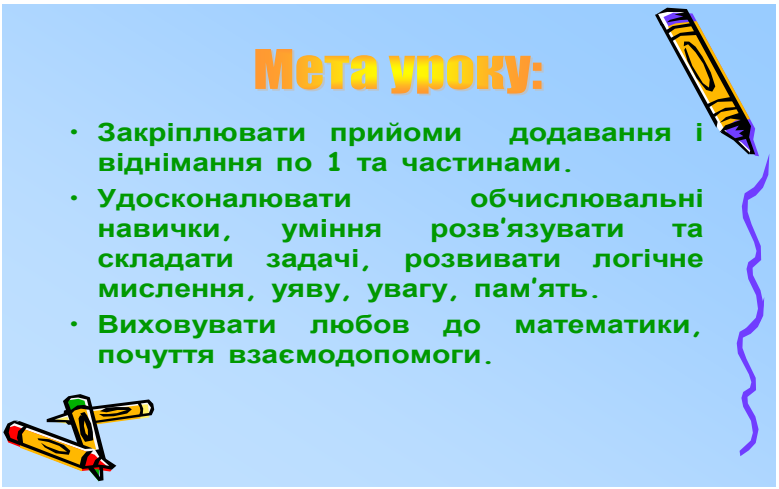

-Діти, подивіться, нам надійшов лист (читає учень):

-Дивно, лист без підпису. Хто його міг би написати? Діти, ви не підкажете?

(Дівчинка Маша з казки «Гуси-Лебеді»)

-Допоможемо Маші знайти братика? Але для того, щоб потрапити в казку, нам треба виконати завдання.

III Актуалізація опорних знань, вмінь та навичок.

1. Усний рахунок (слайд № 6)

-Яке число зайве? Чому? Доведи.

(Число 3 – одноцифрове, а всі останні – двоцифрові)

-Збільште однозначне число на 10. Скільки стало? Доведи.

2. Гра «Знайди сусіда»

(Учасники стають у коло, в центрі якого — ведучий з м'ячем. Він кидає м'яч кожному учневі і називає будь-яке число у межах 10. Той, хто піймав м'яч, повинен назвати "сусідів" названого числа.
Ведучий: 5, 7, 9, 12. Гравець: 4, 6; 6, 8; 8, 10; 11, 13.)

3. Віршовані задачі

1.Купила в крамниці сестричка
Сім метрів шовкової стрічки.
Три метри мені віддала,
А скільки собі узяла?

2. Скільки фарб тут — не скажу,
Відгадай, не покажу.
Якщо три до них додать,
От тоді їх буде п'ять.

3.П'ять берізок, дві смерічки
Зеленіють біля річки.
Поряд з ними є ожина...
Скільки всіх дерев, скажи-но?

-Увага на дошку. Знайдіть приклади з однаковими відповідями.

(Діти виходять до дошки по черзі і з’єднують приклади→)

6+2 6+4 10-2-2

7-3 6+1+1+1+1

5+4 7-1-1-1 6+1+1

10-4 5+2+2 7-3

-Який приклад залишився без пари? Хто може надати йому пару?

-Як можна додати 2?3?4?

-А зараз задача-жарт, тільки на хвилинку:

Шість синів у діда Кіндрата —
І в кожного — рідна сестра.
Зможеш ти відгадати
Скільки дітей у діда Кіндрата?

-Молодці, запрошуємо в казку! А ось і Маша. Поспішає сестричка, щоб відшукати братика, а на шляху стоїть пічка. Вона згодна підказати, куди Гуси-Лебеді понесли братика, тільки спочатку треба пічці допомогти виконати завдання.(**Слайд№7,№8**)

IV Робота по темі

1. <u>Пальчикова гімнастика</u>

2. <u>Робота в зошиті</u>

<u>Учні хором:</u> Зошит свій я відкриваю,
Навскоси його кладу.
Ручку я ось так тримаю.
Сяду рівно, не зігнусь.
Буду я писати вправно –
До роботи я берусь.

3. Графічний диктант

□□□…□□□…

4. Робота за підручником (1 учень за дошкою, с.р.)

С.14 № 67

-Перевіряємо. Встали ті, в кого немає помилок. Молодці, я рада за вас.

-Пічка також дякує вам і говорить, що Гуси-Лебеді понесли братика за річку.

-Для того, щоб допомогти Маші перейти річку, нам потрібно виконати наступне завдання.

С. 14 № 69 (задача) – усно.

-Чий ряд допоможе Маші швидше перейти річку?

(Діти виходять парами і ланцюжком порівнюють нерівності)

10 – 2…7	6 -5…4	8 +2…9
2 + 7…8	9 – 2…10	6 - 4…1
9 – 2…5	7 – 6…3	10 – 7…5
7…2 +3	4…5 - 3	10…2 +4
3 +6…2	4 +3…2	10 – 3…7

-Повторимо правила роботи в парі:

- Не говорити разом;
- Допомагати один одному;

- Працювати так, щоб не заважати іншим;
- Не сміятися з чужих помилок.

-Перевіримо: І ряд перевіряє рішення ІІІ, ІІІ – ІІ, ІІ – І

-Молодці, діти, дякую за те, що ви такі активні, а Маша побігла далі. Ну, а ми трішечки відпочинемо.

5. <u>Фізична пауза (танок маленьких каченят)</u>

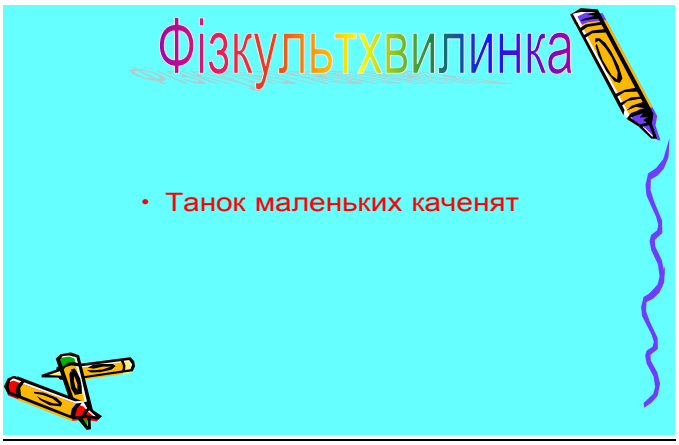

6. <u>Гра « Склади малюнок»</u>

-У кожного на парті лежить геометрична фігура. Яка? (Δ). На одній стороні – приклад. Розв'яжіть його. Працюєте парами.

-Виходять ті, в кого вийшла відповідь 1, 2, 3, 4, 5. Що в нас вийшло? (яблуко). В нас не просто так вийшло яблуко. Маша добігла до яблуні. Яблуня просить Машу допомогти розв’язати задачу. Допоможемо Маші?

7. <u>Розв'язування задачі</u>

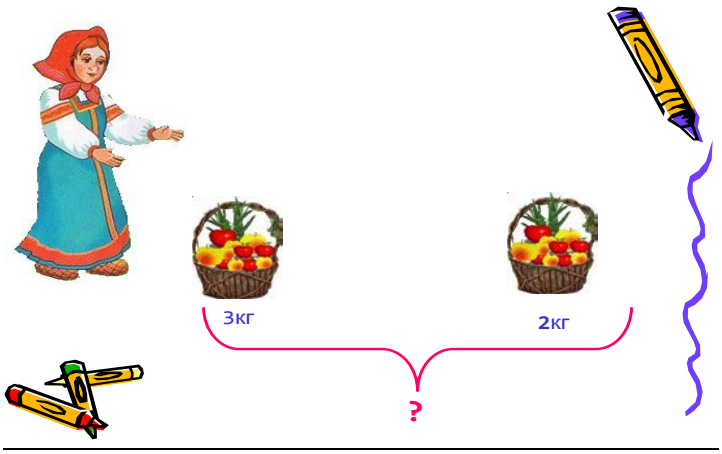

Маша зібрала 2 корзини яблук. В I корзині – 3 кг, в II – 2кг. Скільки всього кг яблук зібрала Маша?

-Про що говориться в задачі? Скільки Маша зібрала в I корзину? В II? Чи можемо ми взнати, скільки яблук всього? Яка схема підійде до умови задачі? - Молодці, діти. Добре впорались із завданням.

-Яблуня дає вам яблучко, яке покаже шлях до будинку Баби-Яги.

8. Зарядка для очей (офтальмотренаж)

Слайд № 13

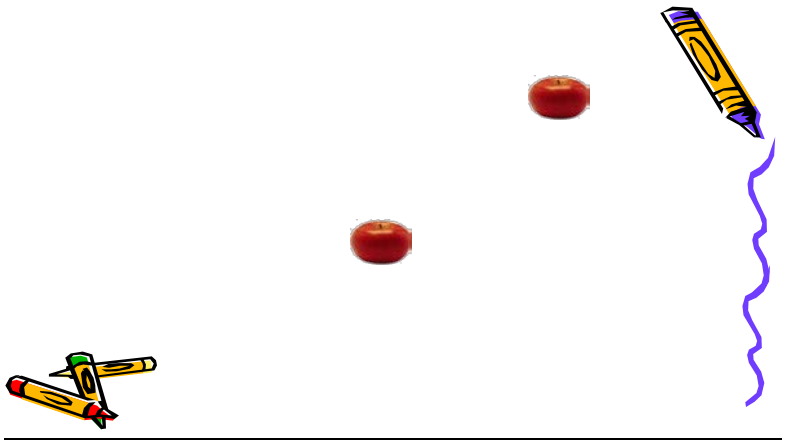

-Уважно слідкуйте за яблучком очима.

9. Робота з геометричним матеріалом.

-Для того, щоб будиночок повернувся до нас передом, а до лісу задом, треба взнати:

- З яких геометричних фігур складається будинок Баби-Яги?
- Скільки прямокутників?
- Скільки трикутників? Покажіть. Молодці, ви дуже уважні.

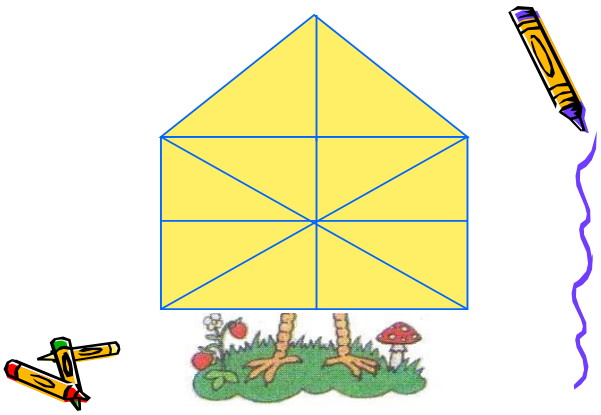

-Молодці, діти. Ви допомогли Маші врятувати братика. Вона дякує вам за допомогу.

-Ну, а нам час повертатися додому. Зворотній шлях у нас короткий. Сядимо рівненько, закриємо очі. Уявіть собі, що ви нюхаєте аромат квітки. Ніжний аромат квітки. А тепер порахуємо пелюстки квітки від 20 до 1. Відкрийте очки. Ось ми знову в класі.

V Підсумок уроку

-Чи сподобалась вам подорож?

-Що сподобалось найбільше?

-Які перепони виникали на нашому шляху? Молодці, діти. Маша задоволена дуже-дуже, і я рада за вас, дітки.

VI Домашнє завдання

-Ну, а тепер відкрийте щоденники і записуємо домашнє завдання – с. 15 № 71.

-Дякую вам за гарну роботу і за радість, яку ми один одному надали.

Пахомова Марина Вікторівна – вчитель І категорії, керівник методичним об'єднанням. Сором'язлива і надзвичайно вимоглива до себе вчителька із 24-річним стажем. Вона вважає, що урок – дзеркало загальної і педагогічної культури вчителя, його майстерності.

Своїх вихованців Марина Вікторівна навчає і виховує своїми переконаннями, прагненнями, почуттями, бо переконана у справедливості народної мудрості: "Щаслива людина, яка має ясний і гострий розум, подвійно таланить тому, хто має ще й душу добру, серце чуйне. Його єство, мов сонях до сонця, завжди повертається до людського болю, добра, порядності. І потрійно благословен той, у кого розум проникливий і серце людяне". І її діти – її відображення. Марина Вікторівна постійно прагне до нестандартності та оригінальності в своїй роботі. До цього прагнуть і її вихованці.

Педагогічне кредо Пахомової М.В. – навчити учня вчитися, формувати навички правильного виконання навчальних дій. Вся її праця підпорядкована триєдиній меті – навчити, розвинути, виховати. Вона постійно вдосконалює мовлення школярів, привчає дітей до чіткої організації навчального процесу, навчає дітей слухати і бути почутими, ввічливо спілкуватися між собою.

І незважаючи на зримі, помітні успіхи в роботі вважає, що найкращий урок, позакласний захід ще попереду.

Урок – блок в 4 класі з української мови

Тема. Мова і мовлення.

Мета: закріпити поняття про мову як найважливіший засіб людського спілкування;
розвивати мовлення учнів; виховувати любов до рідного слова, мови.

Хід уроку

І . Організація класу.

Всі почули ви дзвінок,
Він покликав на урок.
Кожен з вас приготувався?
Зараз сядуть лиш дівчата,
А за ними і хлоп'ята .
Бо спочатку – краса, а потім – сила.

ІІ. Мотивація учбової діяльності.

- Тема нашого уроку "Мова і мовлення." Тому вирушимо ми в Країну Мови, де і закріпимо поняття про мову як найважливіший засіб людського спілкування.

Читання вірша Л.Лужецької про мову. (Читають троє учнів)

Буква до буки – слово вродилось,
Заусміхалось, заколосилось;
Серце зраділо слову, як брату,
Слово – це щастя,
Слово – це свято.

Слово до слова-думка вродилась,
З уст, ніби пісня, щиро полилась.
Ніжна, красива, мудра, крилата.
Думка-це радість, думка – це свято.

Вчимося друзі, слово любити.
Слово до слова-й думка сповита.
Люди без думки - птиці безкрилі,
З думкою люди мудрі й щасливі.

III. Актуалізація опорних знань учнів.
1. Фронтальна бесіда.
- Пригадайте, що ви вже знаєте про мову? Для чого людям потрібна мова? З чого складається наша мова?

Відповіді дітей.

- А як ви розумієте вислів “ Мова – найважливіший засіб людського спілкування”

1. Робота за підручником. Вправи 5, 9, 10. (усно)

Підсумок
Життя людини без мови неможливе, бо мова – це великий шлях яким йде людина від свого народження до усвідомлення себе громадянином. А нам, сучасному поколінню її треба берегти від “брудних ”слів , вивчати її та добре знати.

- А як ви розуміємо вислів “ культура мовлення” ?

- А як досягти культури мовлення?

2. Робота за підручником , стор.10 правило

- Які правила ми використовуємо під час спілкуванні з людьми ?
- Чи не завдаєте людям прикрощів своєю нетактовною поведінкою?
- Як ви звертаєтесь до людей? Які використовуєте слова під час спілкування?

3. Робота за підручником. Вправа 12. (письмово)

- А що ви пам’ятаєте про усне та писемне мовлення ?
- Яким має бути мовлення? (Відповіді дітей)

Підсумок.
- Кожна людина повинна постійно розвивати вміння говорити , писати, слухати і читати. Краще говорить і пише той, хто багато читає, хто вміє уважно слухати.

4.Робота за підручником. Вправа 14.

- Прочитайте, що говорить народна мудрість про значення знань у житті людини.

IY. Підсумок уроку.
Y. Д.з. Вправа 11, с.12 запитання.

Урок математики в 4 класі.

Тема. Читання і запис п’ятицифрових чисел. Розв’язування прикладів, задач.
Мета: закріплювати знання , вміння. Навички в читанні і запису п’ятицифрових чисел; визначати скільки всього в числах тисяч, сотень, десятків, одиниць; закріплювати вміння розв’язувати задачі, приклади;розвивати логічне мислення , обчислювальні навички; виховувати інтерес до предмету, охайність і точність в записах.

Хід уроку

І. Організація класу.

Дзвоник дзвонить, не стихає,
Школярів усіх скликає.
Сядьте зручно, усміхніться
І на мене подивіться.
Зробимо в науку крок -
Починаємо урок.

ІІ. Мотивація учбової діяльності.

- Тема нашого уроку “Читання і запис п’ятицифрових чисел та розв’язання задач, прикладів.”
- Урок буде незвичайний, бо вирушимо з вами на екскурсію у місто “Математики” де ви покажете свої знання по цій темі.
- - Побуваємо ми на вулиці Рахунку, зайдемо на майдан Прикладів, поплаваємо в річці Знань. Після чого опинимося в саду Відпочинку, а через вулицю Головоломок потрапимо на проспект Задач і останньою. Зупинкою нашої екскурсії буде провулок Геометрії.

ІІІ. Повторення та узагальнення знань, умінь. Навичок по темі.

- А щоб потрапити в це місто. Треба відкрити ворота. Ключ-це число, яке сховано в магічному квадраті. Якщо ви правильно знайдете суму чисел в рядочках, стовпчиках та по діагоналі. То ворота зможемо відкрити.

“ 15 ”

6	1	8
7	5	3
2	9	4

- Ворота відкрилися і ми потрапляємо на вулицю Рахунку. І зустрічає нас Чомучка, який пропонує вам таке завдання

1. Усний рахунок.

8.023 789 3.675 48.002

- Прочитайте спочатку трицифрові, потім чотирицифрові і 5 – ти цифрові числа.
- Скільки в числі 789 сотень, десятків, одиниць
- Скільки в числі 3.675 всього тисяч, сотень, десятків, одиниць.
- Скільки в числі 48.002 усього тисяч, сотень, десятків, одиниць.
- Скільки в числі 8.023 усього тисяч, сотень, десятків, одиниць

Із завданням Чомучки впорались, молодці.

- Тепер перейдемо на майдан Прикладів, який пропонує провести змагання між хлопчиками та дівчатками у правильному обчислюванні прикладів.

ХЛОПЧИКИ	***ДІВЧАТКА***
48:6+6	35:5+5
30:6*4	72:8*3

-Перевіряємо. Перемогла дружба.

- А зараз поплюскаємось в річці Знань.
- Як називаються числа при множенні? Як знайти невідомий множник? Як називаються числа при ділені? Як знайти невідоме ділене? Дільник?

- Ось ми і дійшли до саду Відпочинку (фізхвилинка)

- Вирушаємо на вулицю Головоломок.

ЗАВДАННЯ 1
З квадрата та трьох прямокутників скласти новий квадрат

- Чиє свято ми нещодавно святкували? (свято пожежної охорони)

ЗАВДАННЯ 2.

- Поєднайте крапки від 1000 до 10000

На що схоже? (на полум’я)

- Коли вогник може бути нам другом? А коли ворогом?

А чи зумієте ви розв’язати задачі, які пропонує вам проспект Задач.
С.48 № 272 – Самост. робота
С.47 № 269- проаналізувати

- І остання наша зупинка - провулок Геометрії.
- Із яких геометричних фігур складається обличчя цього чоловічка?
- Яку фігуру називаємо трикутником?

ІІІ. Підсумок уроку.
- Так в якому місті ми побували на уроці?
- Над чим працювали?
- Що найбільше вам запам’яталось?

ІY. Д.з № 268 , № 271

Урок позакласного читання у 2 класі

Тема : Осінь щедра, осінь золота.
Мета: ознайомити учнів з ознаками осені, засобами зображення її поетами, письменниками, художниками, з красою художнього слова, вчити бачити красу рідної землі; виховувати почуття любові до рідної природи, інтерес до книги; розвивати спостережливість.
Обладнання: дитячі малюнки про осінь, ілюстрації корзинка з дарами осені

(горобина, яблука), збірка творів "Позакласне читання" – 2 клас.

Хід уроку

І Організація класу.

Учитель
Любі діти, у наш клас
Завітали гості щирі.
Привітаймо в добрий час
Гостей посмішкою й миром.

Діти
Добрий ранок нам!
Добрий ранок вам!
Добрий ранок всім!

ІІ. Оголошення теми і мети уроку.

- Тему уроку дізнаємось з осінніх листочків які приніс нам їжачок на своїх голочках. Але осінній вітерець подув та листячко розлетілося. Я їх зібрала, але саме вам прийдеться правильно розставити слова і тільки так ми дізнаємось тему уроку позакласного читання.(Осінь щедра, осінь золота.)
- - На нашій книжковій виставці є книжки, присвячені нашій темі, ілюстрації, ваші малюнки та аплікації.

- Готували ви на сьогоднішній урок вірші, прислів'я, прикмети, в яких поети засобом художнього слова зображують осінь. І хотілося б мені, щоб після цього уроку ви пішли додому з почуттям щирої любові до рідної природи, ставилися до неї обережно, не кривдили її.

- А зараз спробуйте відгадати загадки:

Голі поля, мокне земля,
Дощ поливає
Коли це буває ?

По садках, гаях блукає
Жовті шати одягає.
Золотисту стелить постіль –
Жде сестрицю білу в гості.(Восени)

- Чому? (вже зібрано врожаї, чисті лани, поливають дощі, падають з дерев різнобарвні листочки на землю і стеляться під ноги як ковдра.)

Учитель
- Осінь – багата панночка. Зелені ліси вбирає вона в червоний, золотистий одяг. Кожне деревце, кожен кущик, кожну ялинку вкриває рясними плодами – чи то яблуками, чи зеренцем. Чи ягодою.
- А що відбувається з тваринами з наступом осені ?

Відповіді дітей:

Звірі: білка, заєць, міняють своє хутро.
Ведмеді, борсуки, їжачки залягають в зимову сплячку.
Деякі птахи відлітають у теплі краї: зозулі, ластівки, лелеки, журавлі , бо їм нічого їсти, а зимуючих нам треба буде підгодовувати, бо їм без нашої допомоги не вижити. Найстрашніше для них не скільки холод, а голод.
Комахи сховалися в кору дерев і будуть спати там до весни.

III. Вивчення нового матеріалу

- Діти, подивіться. Хто до нас завітав?

ІНСЦЕНІЗАЦІЯ.

Осінь: Добрий день, в добрий час!
Рада діти , бачить вас!
Не сама до вас прийшла,
Я синочків привела.

Учитель: - А як звуть синочків осені?

Осінь:
- А це ось у руках , погляньте, листя різнобарвного гірлянда (дає жовтню)
- І спілих яблук урожай (кошик з яблуками дає вересню)
- Та червоні кетяги горобини (листопаду)

Учитель:
- А які ви, діти , знаєте вірші про синів осені ?

(виходять до дошки , читають вірші)
Потім слово беруть осінні місяці – кожен про себе розповідає.
Осінь: - Спасибі за вірші. Господарі й гості, глядіть не минайте, яблука від осені приймайте. (дістає з кошика яблука та роздає)

ВЕРЕСЕНЬ
- Ходімо, матінко, бо тут нас застане зима. До побачення, любі друзі!

2. Бесіда.
- Осінь пішла. Вона мандруватиме полями, лісами, садами, гаями, одягатиме в золоті шати, закутуватиме сірими від затяжних осінніх дощів.
- А ми з вами будемо слухати, читати вірші, пригадувати прикмети та прислів'я про осінь.
- А чому кажуть осінь "щедра" ? (зібрано з полів та городів, садів багатий урожай, якого вистачить для всіх людей на зиму)
- А чому називають золотою? (з наступом осені на деревах жовтіє листя, воно опадає і покриває землю ковдрою, що схожа на золото)

3 Фізхвилинка.
Я всміхаюсь сонечку...
Здрастуй золоте!
Я всміхаюсь квіточці...
Хай вона росте!
Я всміхаюсь дощику...
Лийся мов з відра!
Друзям усміхаюсь я ...
Зичу їм добра!
Учитель
- Тож поверніться і подаруйте один одному свою посмішку.
- 4. "Хвилинка поезії"

Прослухування віршів, прикмет які приготували учні на урок.
О.Орач "" Осінній ліс "
Ф.Тютчев " Ласточки пропали "

5 Робота за хрестоматією.

Стор.108
а)робота над віршем Л.Костенко " Красива осінь вишиває клени
- Якими кольорами вишиває клени осінь?
- Чому листя просять зеленого листя?

б) – А хто знає приказки про осінні місяці?

ВЕРЕСЕНЬ
Вересень студений, але ситий.
У вересні і листок на дереві не тримається.

ЖОВТЕНЬ
Жовтень ходить по краю та виганяє птах до раю.
Вечірня зоря червона – на вітер.
Грім у жовтні на малосніжну зиму.
Якщо у жовтні листя берези і дуба опадає не повністю – чекай суворої зими, якщо ж водночас усе – зима буде тепла.
Якщо восени листя берези жовтіє зверху – весна буде рання, а якщо знизу – пізня.

- А хто знає народні прикмети листопада?

У листопаді снігу намете – хліба прибуде, вода розіллється – сіна набереться.
Пізній листопад – на сувору тривалу зиму.
Поява комарів у листопаді обіцяє м'яку зиму.
Листя пада – листопад, пада листя – падолист.

в) - А чи зможете ви з поданих слів скласти прислів'я ?
(Гарна, осінь, квітами, весна, плодами, а " Гарна весна плодами, а осінь плодами. ")

- Молодці. Добре попрацювали.

IY Підсумок уроку.

- Так над якою темою ми працювали? Що читали, слухали?
- Всі попрацювали відмінно. Молодці, всім спасибі.

Y Домашнє завдання
- Тема наступного уроку позакласного читання " У світі казки чарівної"
- В хрестоматії в третьому розділі " Українські народні казки ."Вибрати казку що припала до серця і подумати, як про це розповісти друзям.

Васюта Вікторія Вікторівна – вчитель І категорії, з 25-річним педагогічним стажем.

За головне в своїй роботі вважає за необхідність не лише дати дітям знання, а й навчити їх застосовувати у повсякденному житті, виховувати чуйних, доброзичливих, відповідальних людей. Вікторія Вікторівна працює над тим, щоб розкрити індивідуальний світ дитини, яка прийшла до школи.

Вже більше восьми років працює над темою: "Активізація пізнавальної діяльності учнів початкових класів". На уроках застосовує багато вправ творчого характеру, що виховують самостійність, розкривають внутрішній світ дитини. Її уроки осяяні фантазією, грою, казкою, творчістю. Вона наповнює життя малят яскравими барвами дитинства.

Багато років на базі класу працює гурток "Книголюби". На засіданнях гуртка діти навчаються не лише з повагою і любов'ю ставитися до книги, а й уважно і чуйно ставитися до слова, яскраво, образно висловлювати свої думки, тлумачити значення незрозумілих слів.

Вікторія Вікторівна – вчителька, яку люблять і слухають діти. Вона несе учням віру в свої сили, навчає їх вчитися.

Основи здоров'я

<u>Тема:</u> Увага, пам'ять, здоров'я.

<u>Мета:</u> Формування в учнів уявлення про вплив здоров я на навчання. Показати, що увагу й пам'ять можна розвивати за допомогою різних вправ. Звернутися до особистого досвіду дітей (коли дитина не все розуміє з того, що пояснює вчитель.)

<u>Обладнання :</u> Плакат із зображенням предметів для тренування зорової пам'яті, малюнки для знаходження відмінностей.

<u>ХІД УРОКУ.</u>

І. Організаційний момент:

Поглянь, дитино, все довкола
Так щиро посміхається тобі:
Ти привітайся з днем чудовим
І теж їм мило посміхнись.
Посміхніться ви до мене,
Посміхніться до гостей
Привітайтесь : «Добрий день!»

ІІ. Актуалізація опорних знань та мотивація.

- У мене чарівна скринька, у ній найцінніший скарб планети Земля.
- Хто хоче його побачити?
- Зараз ви по черзі зможете зазирнути, але поки що не розповідайте, кого ви там побачили.(Проходять повз дітей, кожен зазирає до скриньки.)
- То кого ж ви побачили в чарівній скриньці?
- Так, ви побачили кожен себе.

Бо дитина – найцінніший скарб. Кожен з вас – особистість, і саме такої дитини, як кожен з вас, на цій планеті більш немає.

- А що означає бути самим собою? (Відповіді дітей: одягатися по-різному, мати свою зачіску, думку , говорити про те, що думаєш і відчуваєш).- Вас виховують батьки , школа, книги, але кожен сприймає це теж по-різному. Ви самі маєте навчитися ставитися до себе критично, правильно оцінювати свої вчинки, бачити себе очима іншої людини.
- Пригадайте, про що ми говорили на минулому уроці і назвіть, які риси характеру ви віднесли до позитивних, а які до негативних і чому?

ЕГОЇЗМ		НЕТЕРПИМІСТЬ
ДОБРОЗИЧЛИВІСТЬ		ДОБРОТА
РІЗКІСТЬ	Я	НЕВИХОВАНІСТЬ
СКРОМНІСТЬ		ЧУЙНІСТЬ
ЧЕМНІСТЬ		

- А зараз відмітьте позначкою(+;-) ті риси , притаманні вам , і ті які б хотіли мати?
- А може якихось хотіли б позбутися? Адже і ми, дорослі, нажаль, не тільки позитивні риси маємо?
-Щ о для цього, на вашу думку потрібно робити, щоб позбутися їх?
(Відповіді дітей).

- Так, потрібно багато над собою працювати і вчитися бути вихованим!

ІІІ. Вивчення нового матеріалу.

1. Створення проблемної ситуації:

- Чи завжди вам легко вчитися?
- Як ви думаєте, чи залежить навчання від здоров я дитини?

2. Розв'язування проблемної ситуації. (Відповіді дітей).

- Тільки здорова дитина досягає успіхів у навчанні, займає гідне становище у колективі, добре розвиватися фізично, має врівноважений психічний стан.

3. Послухайте , будь ласка, вірш у виконанні … і скажіть про що він?

Люблю я свій розум,
Увагу та пам'ять.
Працює мій мозок,
І вчусь я старанно,
Сприймаю все нове
Мислю логічно
І вчителя слово
Здійсню практично.

- Про що цей вірш? (Про увагу, пам'ять,навчання,розум).

4. Розповідь про пам'ять і увагу.

- ПАМ'ЯТЬ: Я дуже цікава і важлива властивість людини. Завдяки мені люди багато чого досягли. У давні часи зберігали і передавали вогонь,опанували ремесла і передавали це мистецтво дітям й онукам,винайшли письмові знаки,за допомогою яких можна передати зміст речей, явищ. Пам'ять має три властивості : накопичення; збереження; відтворення.

- Давайте прочитаємо правила тренування пам'яті:

1. Необхідна умова запам'ятовування – розуміння матеріалу.
2. Не можна надовго відкладати повторення. Повторяй періодично, намагайся виділити головне.
3. Одноманітне повторювання шкідливе для запам'ятовування , спрацьовує гальмо, людина відключається.

Щоб краще запам'ятати, людина зосереджує свою увагу.

- УВАГА: Я зосередження думки, слуху чи зору на будь якому об'єкті. Є люди з надзвичайною пам'яттю. (Розповідь про В.А.Моцарта).

Розрізняють деякі види пам’яті:
Слухова – краще запам’ятовує, коли почув пояснення матеріалу.
Зорова – краще запам’ятовує, коли прочитаєш матеріал.
Моторна - … якщо записуєш.

1. Бесіда з дітьми про пам'ять.
- Що ви краще запам’ятовуєте: предмети, малюнки, текст, чи усну розповідь?
- Яка пам'ять у вас розвинена більше?
- Чи є власні правила запам’ятовування?
2. Знаходження відмінностей (у зошиті)
3. Робота з підручником (с.49)

<u>ФІЗХВИЛИНКА НА УВАГУ.</u>

IV. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Робота з тренувальним матеріалом (в зошиті, запис відповіді, звірити з дошкою)
2. Робота в парах «Перевір свою увагу.»
3. Перевірка зорової пам’яті. (кілька фігур)
- За допомогою таких вправ вашу пам'ять можна тренувати. Це потрібно робити регулярно і тоді вона покращиться.

V. Підсумок уроку.

- Що ми сьогодні тренували?
- Які види пам’яті запам’ятали?
- Як можна тренувати пам'ять?

Урок трудового навчання у 2 класі за темою:
*“Робота з папером.***Створення на площині**
композиції “У цирку”

Мета уроку: Продовжити знайомити дітей з прийомами роботи з папером: перегинання і складання паперу. Навчити виготовляти фігурки тварин за технікою орігамі. Розвивати вміння працювати за технологічними картками, мислення, увагу, пам’ять, моторику. Виховувати наполегливість у праці, терпіння, охайність, допитливість, пізнавальний інтерес, прагнення дітей до самовираження і самореалізації у пізнавальній діяльності.

Матеріали: основа композиції – зображення циркової арени, папір кольоровий, малюнки із зображенням тварин, зразки виробів, технологічні картки.

Хід уроку

І. Підготовка робочих місць.

ІІ. Організація класу.

За вікном вітерець бешкетує, гуляє,
З дерев осіннє листячко зриває.
Листочки враз всі полетіли,
А діти за парти тихенько сіли.

ІІІ. Мотивація. Повідомлення теми і мети уроку.

- ***Подивіться, хто до нас завітав? Та це ж наші знайомі подружки Оксанка та Наталка. Цікаво, про що вони говорять?!***

Діалог дівчат:

- Добрий день, Оксанко!
- Добрий день, Наталко!
- Яке в тебе гарне вбрання! Ти така красива в школі була?
- Зранку я, мала Наталка,
  До цирку з мамою пішла,
  Після того цілий вечір
  Розхвильована була.
  Тигра бачила і лева,
  Крокодила і слона.
  Скільки звірів є на світі –
  Просто диво-дивина!
- ***О, і я дуже люблю цирк, навіть відвідую циркову студію. Ось подивись, як я вмію!***

- А ви, друзі, любите цирк? Чи не хотіли б з нами потрапити до цирку?

Вчитель: Дякуємо вам дівчата з запрошення і з великим задоволенням разом з вами відвідаємо цирк. А кого можна побачити у цирку? Ви дізнаєтесь, коли уважно послухаєте загадки.

Учні відгадують загадки. Малюнки тварин, яких вони відгадали, вчитель вивішує на дошці.

- Так от ми з вами сьогодні на уроці подорожуємо до цирку і створимо з паперу циркових артистів – тварин. *На дошці вивішується зображення циркової арени.*

IV. Новий матеріал.

1. ***Розгляд зразків тварин.***

2. ***Повторення правил техніки безпеки.***

- Наталочка і Оксаночка радять вам не поспішати, бути охайними і обережними, щоб клей не потрапив в очі та в рот, під час роботи з клеєм користуватися пензлем для клею, витирати руки серветкою.

3. Колективна робота. Виготовлення тулуба тварини за зразком вчителя.

4. Самостійна робота. Виготовлення голови тварини за технологічною карткою (за особистим вибором).

5. Складання колективної композиції (виставка робіт, їх оцінювання).

V. Підсумок уроку.

Діти розповідають чому вибрали ту чи іншу тваринку.

- Діти, своїми працювали ви руками, здійснили чудо ви і цирк наш оживе. Дякую вам за урок.

Бовтенко Катерина Іванівна - вчитель вищої категорії, Старший вчитель. Уроки обміну досвідом, виступи на засіданнях різного рівня, участь у методичних виставках, позакласна робота, робота з батьками – систематична робота вчителя.

Катерина Іванівна не уявляє свого життя поза школою. Діти в класі дуже різні, з різних родин, тож доводиться працювати їй 37 років диференційовано, щоб максимально засвоїли на уроці, щоб кожна дитина розвивалася повноцінно. Під час підготовки до уроків Катерина Іванівна передбачає таке навантаження для учнів, щоб запобігти відставанню слабких дітей і водночас не стримувати темпу зростання здібностей сильних. Тому діти залюбки включаються в роботу, активність учнів не знижується упродовж всього уроку. Цьому сприяє методична логіка у виборі форм навчання, постійна робота над підвищенням педагогічної майстерності, прагнення бути в курсі нових досягнень педагогічної науки. У своїй роботі вчитель реалізує принципи єдності навчання і виховання, вірить в успіх кожного учня, створює в класі атмосферу доброзичливості і взаємної поваги.

Учитель більше 10 років веде гурток-супутник "Юні інспектори дорожнього руху", який навчає Правил дорожнього руху, застерігає від дорожньо-транспортних пригод, дає можливість правильно орієнтуватися на дорогах.

Катерина Іванівна систематично залучає батьків до активної співпраці з учителем у вихованні дітей.

Урок природознавства в 4кл.

Тема: Україна на планеті Земля.

Мета. Дати дітям загальне уявлення про розташування України на карті; вчити працювати з контурною картою; розвивати спостережливість, пам'ять, увагу; розвивати пізнавальній інтерес.

Виховувати: любов до своєї Батьківщини, бережне ставлення до природи.

Обладнання: Фізична карта України, картини природи України, контурні карти, карта півкуль, карта для індивідуальних робіт.

Хід уроку:

І. Повідомлення теми і завдань уроку.

Сьогодні ми починаємо новий розділ, який називається «Наша Батьківщина Україна».

Всього на карті 185 країн. Але наш урок буде присвячений одній із безлічі країн, що є на фізичній карті.

Різні в світі є країни,
Різні люди є на світі.
Різні гори, полонини,
Різні трави, різні квіти…
Є з усіх одна країна
Найрідніша нам усім.
То-прекрасна Україна,
Нашого народу дім.
Там шумлять степи безкраї,
Наче вміють говорити.
Там ясніше сонце сяє,
Там солодше пахнуть квити…
Різні в світі є країни,
Гарні є, є і багаті,
Та найкраще в Україні,
Бо найкраще в рідній хаті.

Отже тема нашого уроку «Україна на планеті Земля», а наша мета, поповнити, розширити свої знання про нашу рідну неньку Україну.

ІІ. Сприймання та усвідомлення навчального матеріалу.

- Погляньте, діти на карту України. Ось зазначено межі української землі, де з давніх – давен жив і зараз живе наш українській народ. Величезні простори займає наша земля. Якби ми задумали пройти пішки із заходу на схід, то на це треба затратити було б близько *100 днів*, бо простір цей простягається на *2700 км.*

1. У якій півкулі на карті знаходиться Україна? (східній)
2. На якому материку? (Євразія)

- Порівняйте зображення нашої країни на глобусі, карті півкуль і карті України.
- Чому на глобусі Україна виглядає невеликою, на карті півкуль вона більше а на карті України вона величезна? (Масштаб)

III. Робота з картою України.

Показ кордону України. Розповідь про держави кордону.

- Перед вами карта нашої України.

Щоб побачити нашу Батьківщину такою маленькою, як їй показано на глобусі і карті, треба піднятися на висоту 10 тисяч км. З такої висоти ми не побачили б ні наших міст,ні рік, і озер,ні полів. Усе злилося б у якісь розпливчасті плями. Розглядати карту, значно зручніше, ніж Землю з великою висоти. На карті чітко позначено моря, суши, рівнини, гори, річки, озера, села залізничні колії.

Подорож по кордону України

1. Українська держава за княжих часів була великою. Вона простягалася від рік Тиси й Сяну на заході аж по ріку Донець на сході. Це була найбільша держава в Європі. На чолі держави стояв князь. Інколи збиралося народне віче. Воно вирішувало дуже важливі справи. Народ жив у добробуті. Як приходила небезпека від ворогів, усі ставали за зброю.
2. Україна Європейська держава, розташована на материку Євразія. Омивається Чорним і Азовським морями і межую на суші с сьома державами.
3. Росія – це головний економічний партнер України. Кордон не має природних перешкод. Найдовший кордон з Україно. На сході та на північному сході складає 2063 км.
4. На півночі України має кордон з *Білоруссю.* Його протяжність складає 1084 км. Цей кордон перетинає річки Прип'ять і Дніпро.
5. Протяжність кордону з Польщею 543 км. Кордон перетинає рівнинну діяльну і є доступним для встановлення тісних зв'язків.
6. Далі на південь України межує зі *Словаччиною.* Протяжність кордону 99 км. Це самий короткий кордон іншої держави з Україною.
7. Продовжується кордон південь з *Угорщиною* і тягнеться на 135 км. Кордон з цією державою проходить схилами Карпат.
8. Серед сусідів можна виділити Румунію, протяжність кордону складає 625 км. Україна з Румунією мають спільний вихід до Чорного моря,частина кордону проходить Дунаєм. Це дуже зближує наші держави. Між Україною і Румунією лежать Карпати, що утворюють певну природну перешкоду.
9. Протяжним э кордон з Молдовою – 1191 км. Він проходить Дністром і Прутом.

IV. Робота з контурною картою. Позначити держави, які межують з Україною.

V. Осмислення учнями знань.

1. Робота з підручником. Опрацювання статті у підручнику «Україна на планеті Земля».

2. Помекуй. Де знаходиться географічний центр Європи? Про що свідчить?

3. Якими морями омивається Україна?

- Чорне море є частиною Атлантичного океану займає величезну глибоку водню заглибину з плоским дном. Його найбільша глибина – 2245 метрів.

Багато в ньому риби: ставрида, тунець, осетер, хамса, акула. Чорне море навивають також морем молюсків, медуз. На берегах багато птахів.

- Азовське море – це мілко водна водойма, його максимальна глибина 15 метрів. У північний частині моря дуже багато солі. На узбережжі Азовського моря є поклади залізних руд, нафти і газу.

4. Які гори є в Україні?

- Кримські гори вузькою смугою тягнуться уздовж узбережжя Чорного моря. Найвища точна гір – це Роман-Коня. Кримські гори – відносять до низьких гір. Цілюще морське повітря, мінеральні джерела, казкова краса гір – все це створює чудові для відпочинку людей.

Природа кримських гір багата, різноманітна, екзотична.

Крим

- На території сучасного Криму колись жили скіфи й таври. У IV столітті до нашої ери на півострові. Столицею державою був Неаполь Скіфський. Місто розташувалось на місці сучасного Сімферополя. Півострів й ті далекі часи називали Тавром, Тавриною, Тавридою. У XVIII столітті півострів захопили кочовики. Столицею стало місце Солхат. Завойовники перейменували його на Кирим, Крим, що означало «рів», «вая». З часом назва Крим поширилася на весь.

- Карпати – Найвища точка гір Карпат. – Говерла. Гори майже повністю вкрити природною рослинністю. Тому Карпати називаються лісистими. В горах багато річок. Найбільша Дністер, Тиса, Прут, Черемош. Вони багатоводні й використовуються для водопостачання і виробництва електроенергії.

Чисте повітря, зелені горські схили, цілющі міні рольні води приваблюють туристів з усіх країн світу.

Продовжимо подорож по найбільшій річки України.

1. Довжина Дніпра 2285 км. Це третя за величиною річка в Європі. Дніпро належить до 27-ми найбільших річок світу. Живлять її приблизно 1200 річок. Впадає Дніпро в Чорне море. Про Дніпро складено багато пісень, віршів, поем, написано художніх творів.
2. Київ – велике й красиве місто. Він стоїть на березі Дніпра, більшою своєю частиною розкинувся на його горбистому правому березі. У Києві багато красивих вулиць, вздовж яких насаджені дерева – клени, тополі, каштани. І саме каштани стали символом міста. Зараз Київ – великий, історичний, культурний, промисловий і освітній центр України, наша гордість і слава.

Ф-ка

VI. Не можна залишити без уваги той край, де ми з вами живимо. Харківська область на карті України.

1. Харківська область розташована на північному сході України. Наш край межує с Росією (Белгородська область). Сусідами Харківщини є такі області України: Сумська, Полтавська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська.

2. Площа Харківської області майже 32 тисячі квадратних кілометрів. За площею наш край займає 4-е місце в країні і поступається лише трьом областям – Одеській, Чернігівський, Дніпропетровській.

3. З півночі на південь протягається на 190 км., із заходу на схід на 215км. Харківська область включає 17 міс сільських районів.

4. Харків. Яке гарне моє рідне місто Харків. У нього багато садів і парків. Вулиці
чисті і широкі. Під землею казкові станції метро. А скільки музеїв і пам'ятників!
Я люблю милуватися красою рідного міста.

VII. Робота з контурною картою. Визначення Харківської області на контурній карті.

VIII. Гра «Піраміда міст».(робота в групах)

Користуючись картами з назвами місць, скласти за 2 хвилини піраміду так, щоб кожна наступна назва була на одну букву довша за попередню.

IX. Читання статті «Україна»

X. Мальовнича Україна (обзор)

XI. Тестові завдання.

1. У якій півкулі знаходиться на карті Україна?
   а). у східній;
   б). західній.
2. На якому материку ми живемо?
   а). Африка;
   б). Австралія;
   в). Євразія.
3. Як називається столиця України?
   а). Харків;
   б). Одеса;
   в). Києв.
4. Якими морями омивається столиця України?
   а). Чорним і Середземним;
   б). Чорним і Азовським;
   в). Азовським і Баренцовим.
5. Які гори простягаються на Заході України?
   а). Кримські;
   б). Карпати;
   в). Уральські.
6. Із скількома державами межує Україна?
   а). п'ятьма;
   б). двома;
   в). сімома.
7. За площею Україна серед країн Європи?
   а). найменша;
   б). найбільша.
8. Найбільша річка України?
   а). Дунай;
   б). Дністер;
   в). Дніпро.

XII. Відгадування ребусів. Гра «Розшифруй і покажи».

Розшифруйте назви міст, річок, морів, та запишіть їх назви.

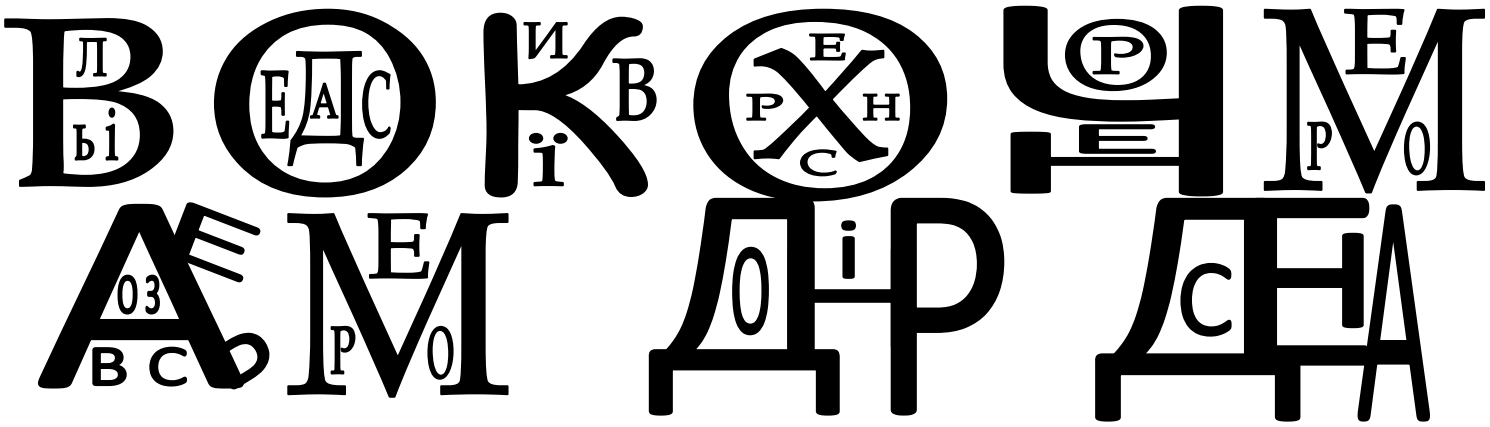

XIII. Підсумок уроку.

Нам випало щастя жити на цій чудовій землі, милуватися її красою, користуватися дарами. Але нині незаймані заповідні території, рукотворні ландшафти, природне середовище сіл, малих та великих населених пунктів потребують кмітливих і дбайливих господарів. Природа чекає від нас чуйності, доброти і розуму.

Держава моя, Україно!
Край, де калина росте без ужину,
А пісня все лине, - ота, солов'їна,
Лишайся ж такою, моя Україно!

XIV. Д/З Позначити на контурній карті великі міста України.

Виконати завд.1 стор. 31 із зошита з друкованою основою.

Урок математики в 1 класі

Тема: Додавання і віднімання 1.
Мета: Формувати навички додавання і віднімання1. Вправляти учнів у складанні приладів на додавання та віднімання, закріплювати знання про склад чисел, розпізнавати многокутники у конфігурації кількох фігур, розвивати навички каліграфічного письма. Виховувати любов до природи, доброту, почуття дружби.

Обладнання.

1. Таблиці +1, -1
2. Картки (з диференційованим завданням)
3. Таблиці «Засели будиночки числами»
4. Таблиці з геометричним матеріалом
5. Лист білочки
6. Скринька з горішками
7. Чарівна паличка

I. Організація класу (привітання)
1. Читання віршика вчителем:
Білка пісеньки співає
Та горішки розгризає.
Ці горішки непрості
В них шкарлупки золоті!
А в середині – заначка
Першокласникам задачка!
Хто кмітливість тут покаже
Всі завданнячка розв’яже
Також другу допоможе
Скриньку цю розкрити зможе!

(показую скриньку)

(Повідомлення теми уроку)

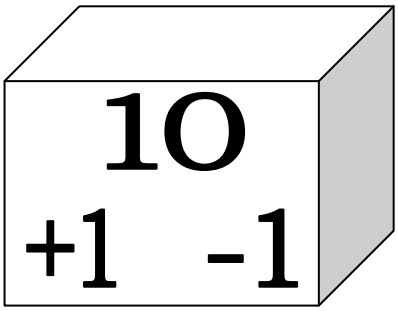

Білочка пропонує 10 завдань, заховані в горішки.

На дошці завдання:

10 (завдань) - 1

10 - =

9 - =

8 - =

Наші успіхи + 1

0 + 1 =

II. Перші завдання білочки

1. Усний рахунок

а) 6 малят дошкільнят
Стали струнко в один ряд
Підійшов до них Панас
Скільки зараз стало нас? (Як знаходили відповідь?)
Визначали число
б) Яке число передує числу 9, слідує за числом 6?
в) Білка засушила 7 підберезників і один підосичник. Скільки загалом грибів засушила білка?
- Які ще існують гриби знаєш?
г) В акваріумі плавають 8 неонів
Петрик подарував одного неона
Скільки залишилось неонів у Петрика?
- Як відняти 1 (назвати попереднє)
д) Скільки місяців триває навчальний рік?
Місяць вересень у школі починає рік,
В жовтні ми уже вчимося числа додавати
В листопаді починаємо речення писати
Подарунки Миколай у грудні нам несе
І канікулам січневим кожен радий з нас
Лютий лижі нам дарує, в ліс піде наш клас
Свято мами та бабусі в березні прийде
Квітень каже нам, що скоро свято букваря,
Ну, а травень – що канікул надійшла пора.
(Підсумок, запис в таблиці 10-1=9; 0+1=1)

Задача. У Тані було 5 горіхів. Один вона віддала братові і в них горіхів стало порівну. Скільки горіхів було в брата спочатку?

III. Каліграфічне написання цифр

1 – В – 7 – вірші про цифри

2 – В – 8 – які це числа?

(підсумок)

IV. Математичний диктант

- І дод. 4. ІІ - І Знайди суму
- Залишить число, яке слідує за числом 7, передує числу 8?
- Батько обкопав на зиму 8 слив і 1 грушу. Скільки всього дерев обкопав батько?
- Запишіть сусідів числа 3, 2, 1

V. Гра. «Лічи вперед, лічи назад»

Один учень каже другому: «3 – лічи вперед», його сусід лікує до 10, і говорить: «7 – лічи назад» (лікує до 1).

Гра повторюється декілька разів.

VI. Робота з картками

△ Обчислити

0+1= 4-1=

3+1= 6-1=

▭ Розмістити відповідь у порядку спадання.

8+1= 9 4+0=4

7-1=6 7-0=7

◯ Обчислити.

4-1-1 6+0-1

6+1+1 5-0+1

Перевірка, підсумок, запис в таблицю +1, -1

VII. Робота з підручником

1. Складання задачі за малюнком с.64 № 4

- Яких зимуючих птахів ви знаєте? (Різдвяний піст, допомога птахам, годівнички)

Підсумок.

Фізкультпауза (під музичний супровід).

VIII. Гра “Засели числа в будиночки»

3 родини: Юхно М.

Сіденко Д.

Кушнаренко В.

(Братчина, допомога один одному)

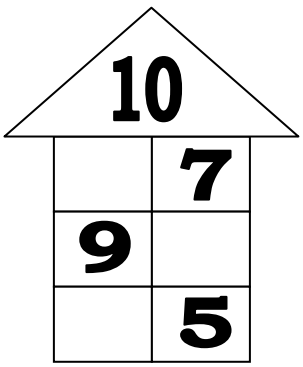

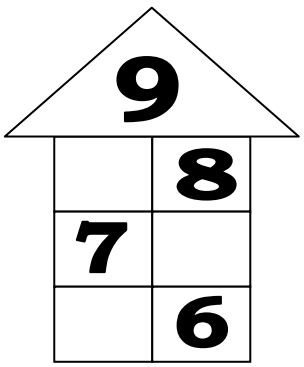

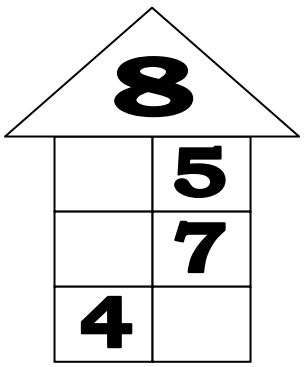

Підсумок.
IX. Змагання «Хто швидше?»
Хаотично записати числа.
Дівчаткам записати числа в порядку спадання, хлопцям – в порядку зростання.

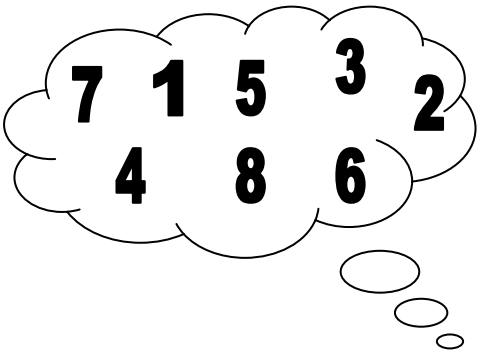

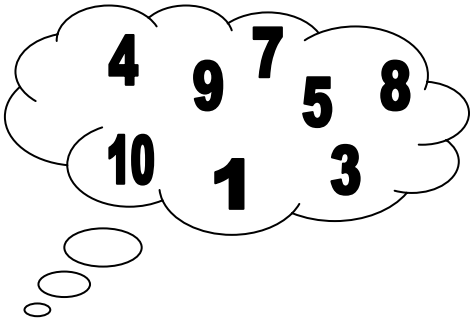

X. Геометричний матеріал.

- Найбільший горіх, мабуть, складне завдання

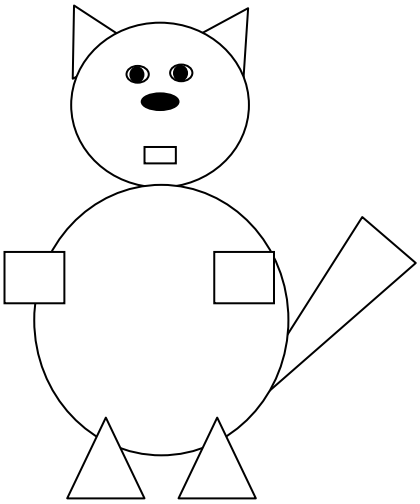

- Які геометричні фігури зображені на малюнку?
- Скільки кутів, сторін, вершин?

Підсумок.
10 завдань

10-1=9	0+1=1
9-1=8	1+1=2
8-1=7	2+1=3
7-1=6	3+1=4
6-1=5	4+1=5
5-1=4	5+1=6
4-1=3	6+1=7
3-1=2	7+1=8
2-1=1	8+1=9
1-1=0	9+1=10

Дістаю чарівну паличку, відкриваю скриньку, дістаю листа від білочки. Читаю листа.

«Мої маленькі друзі!

Ось ви й одержали першу перемогу – розгризли разом міцні математичні горішки додавання та віднімання один. Я бачила, як працювали ваші русяві та темненькі голівки, як тягнулись ваші руки до вчителя та як блищали від радощів ваші оченята.

Бажаю вам натхнення, працездатності й дружби для успішного крокування країною знань!

А за ваше старанне прагнення знати більше ось вам винагорода! (кожному учню по солодкому горішку)

Богуш Алла Олексіївна – вчитель І категорії, в школі працює 33 рік.

УРОК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 4КЛАСІ
«МРІЇ ДІТЕЙ ПЛАНЕТИ ЗЕМЛЯ.
РОБОТА З ДЕФОРМОВАНИМ ТЕКСТОМ.»

Тема уроку. ***Урок розвитку зв'язного мовлення. Робота з деформованим текстом «Мрії дітей планети Земля».***

Мета уроку: ***учити школярів працювати з деформованим текстом, закріплювати знання про будову тексту, вміння добирати зачин та кінцівку до основної частини тексту, розвивати мовлення учнів, працювати над правовим вихованням дітей.***

Обладнання: ***конверти з окремими смужками паперу, на яких написані речення, карта світу, малюнки дітей у національних костюмах, люстерко у шкатулці, грамзапис співу птахів.***

Хід уроку

І, Організація класу.

Встаньте, діти, всі рівненько,
Посміхніться всі гарненько.
Посміхніться ви до мене,
Посміхніться до гостей.
Привітайтесь: «Добрий день!»

<u>ІІ. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності.</u>

1. ***Таємничо-чарівна хвилинка.***

- У мене в руках чарівна скринька, уній - найцінніший скарб планети Земля.
- Хто з вас хоче його побачити?
- Зараз ви всі по черзі зможете зазирнути, але поки не розповідайте, кого ви там побачили, поки цього не зроблять всі бажаючі.

(*діти по черзі заглядають у скриньку, а в цей час звучить фонозапис щебетання птахів.)*

- То кого ви побачили в чарівній скриньці?

(*Діти називають себе, бо на дні скриньки – люстерко)*.

- Так ви побачили в чарівній скриньці кожен себе. Бо дитина – найцінніший скарб. Кожен з вас – особистість, і саме такої дитини, як кожен з вас, більше на цій планеті немає і не буде. Уявіть собі, що люди зразу з'являються на світ дорослими. Якою б була Земля наша?
- Чи здавалися б моря такими синіми-синіми? Гори високими? Ліси чарівними та таємничими?
- Земля без дітей… Ні, цього уявити не можна.
- Хіба не для того виблискують калюжі, щоб малеча хлюпала по них?
- Хіба не для того змерзлі пташки злітаються взимку до вікон, щоб збудити у маленьких душах співчуття до живого, спонукати бажання допомогти слабшому?
- Але, на жаль, життя, здоров'я та щастя дітей усього світу недостатньо захищені. Сьогодні багато дітей живе за рахунок важкої праці, жебрацтва, пограбувань, не можуть навчатися. Кожен рік від хвороб помирає немало дітей, близько 5 млн. на нашій планеті. Поширюється торгівля дітьми, дітей, від яких відмовились батьки, використовують для пересадки органів. З'явився новий тип дітей – «діти вулиці». Це діти, що в силу певних причин, залишили рідні домівки і живуть та харчуються, як заманеться. Основна маса з них має освіту 3-4 класи. Більшість з них – малолітні злочинці, наркомани, торгівці наркотиками.

2. *Привітання дітей.*

Прийміть від нас щирий
Привіт і уклін,
Малята народів усіх
І країн!
Російські і шведські,
Французькі, англійські,
Турецькі, німецькі
Та італійські!
Дітей африканських
Вітаємо щиро!
Малят двох Америк –
Червоношкірих!
І жовтошкірих, яким уставати тоді,
Коли ми лиш лягаємо спати.
І ескімосів, що в холод і сніг
Залазять в мішок – хутряний на нічліг.
Малят з тих країв,
Де нема холодів,
Де мавп на деревах
Не менш, ніж птахів.
Хлоп'яті дівчаток
Серйозних, веселих,
Всіх тих, що в містах
Проживають і в селах.
Усіх гамірливих, завзятих діток.
Хай Північ і Південь
Будуть в союзі!
І Захід – зі Сходом,
А діти всі … друзі!
Хороші друзі в мене є,
І ми – одна сім'я.
Ми завжди думаєм одне
І ти, і він, і я.

3. *Повідомлення теми уроку.*

Тому сьогодні ми навідаємось до наших друзів-малят на різних континентах, і спробуємо познайомитися з їх мріями. Але для того, щоб отримати листи-мрії дітей світу, треба виконати вправи з розвитку мовлення.

<u>III. Робота за темою уроку.</u>

1. *Вступна бесіда.*

Сядьте зручно. Уявіть, що по небу пливе рожева хмарка, вона посміхається вам, вітає вас, хмарка знижується прямо до нас і ніжно обіймає все ваше тіло. Рожева хмарка запрошує нас до мандрівки. Вона піднімає вас, і ви бачите з висоти, яка чудова наша планета Земля. Рожева пухнаста хмарка принесла нас до центру Європи, який знаходиться в нашій державі Україна. І тут нас зустрічають діти. Які дуже схожі на вас.

2. *Вправи на розвиток зв'язного мовлення.*

а) У них для вас завдання. Воно перше з цілої низки завдань.

У цій вправі потрібно речення скоротити до двох слів поступово, відкидаючи кожного разу одне слово. При цьому нове речення потрібно повторювати.

Вранішня роса вкрила листя на деревах.

Що змінилося, коли речення скоротили?

- Ви добре попрацювали і гарно виконали завдання. Найактивніші отримують нагороду – пам'ятні листівочки. А всі ми отримуємо конвертик, де записано мрію дітей Європи. Ми дякуємо за гостину європейцям, сідаємо на рожеву хмаринку і мандруємо до Африки.

б) Нас зустрічають темношкірі діти. Вони дуже люблять приймати гостей, бо на їхньому материку є багато цікавого.
- А що ви цікавого знаєте про Африку? (*Відповіді дітей.)*
- Африканські діти задоволені тим, що ви знаєте про Африку.
- А для вас друге завдання. Вправа називається «Перестав слова у реченні». Я прочитаю речення, а ви спробуєте поміняти порядок слів у ньому. Поспостерігаємо, що з цього вийде.
Родина слонів прийшла на водопій до озера.
- Дякую вам за хорошу роботу. Нагороджуємо найактивніших. І отримуємо від наших друзів ще один конвертик з побажаннями африканських дітей.
- А ми сідаємо на нашу рожеву хмарку і знову піднімаємося високо над землею і летимо через Атлантичний океан до Північної Америки.

Фізкультпауза.

Вітерець подихає нам в обличчя. А ми спостерігаємо за океаном та зображуємо хвилі руками:

- *спокійний океан;*
- *океан хвилюється;*
- *океан бушує;*
- *спокійний океан.*
-

в) Аж ось і Північна Америка. Нас зустрічають індіанці – корінні мешканці цього континенту. І у них для вас третє завдання. Назва цієї вправи «Закінчи речення». Я починаю речення, а ви повинні його закінчити.
Якщо подивишся у вікно, то … . (… побачиш, яка гарна осінь.
… почуєш, як співає шпак.
… побачиш, як світить місяць та ін.)
Молодці, добре впоралися із завданням, отримуйте ваші листівочки, аж ось і новий конверт із мрією індіанців.
ґ) А ось і наша рожева хмарка.
З нею ми переносимося до Південної Америки, на берег чудової річки Амазонки – найбільшої у світі. Тут нас зустрічають латиноамериканські дітлахи. І знову у них для нас нове завдання. Зараз нам потрібно послухати речення, запам’ятати його і відповісти: чи все правильно. Чи може таке бути, якщо так, то де, коли і чому. Якщо ні, то слід довести, що це вигадка, нісенітниця.
В краплинах дощу шуміли сонячні промінці.
Молодці, таке важке завдання, а ви і його зуміли правильно виконати. Переможці цього завдання отримують сувеніри, а ми новий конвертик з мріями малят.
г) Наша рожева хмарка несе нас далі до незвичайного материка – Австралії.
- А хто знає чому він неабиякий, незвичайний? (Тому, що тут живуть тварини, які мають на животі сумку, в якій носять своїх малят.)
- Континент незвичайний, і завдання придумали діти теж не зовсім звичайне.

Вони пропонують нам стати … поетами і закінчити віршовані рядочки словами, що підходять за змістом.

Це Петрушка. То нічого,
Що пришитий ніс у … (нього).
Це для того ніс пришитий,
Щоб малих дітей … (смішити).

Ой, на річці – дивина!
Сом зробив собі … (човна),
Бо уже старому сому
Важко плавати … (самому).

Молодці, і з цим завданням ви вміло впорались. Переможці отримують нагороду, а ми новий конвертик з мріями дітей Австралії.

д) Рожева хмарка знову нас несе високо над землею, і уже ми на останньому в нашій подорожі материку – Азії. І знову нас радо зустрічають маленькі друзі. Аж ось і останнє завдання. Назва вправи «Доповни речення». Я вимовляю речення. А ви його поширюєте, додаючи кожного разу одне слово. Нам треба поширити речення до семи слів.

Сонечко вийшло. (Яскраве сонечко вийшло з-за лісу і привітало теплу землю.

Гарно всі працювали, вміло виконали і це завдання. Найактивніші отримують нагороду, а ми – новий конверт. Ми повертаємося на нашій хмаринці до нас у клас. Дякуємо їй за допомогу у подорожі і прощаємося з нею.

3. ***Робота з деформованим текстом.***

А тепер нам потрібно скласти мрії та побажання дітей всього світу і отримати звернення. Розташувати їх у певному порядку допоможуть вам конверти, прикріплені на дошці.

4. ***Читання отриманого тексту.***
5. ***Складання зачину та кінцівки.***

Ми отримали текст.

- Чи всі частини є в цьому тексті? Які на вашу думку відсутні? (Зачин та кінцівка).
- Давайте складемо їх. Як ви гадаєте, до кого адресовані ці мрії дітей всього світу? То яке ж речення може стати початком? (Любі дорослі!)
- А якщо всі мрії дітей будуть втілені в життя, яким стане світ? (І тоді світ стане радісним і щасливим.) Якою частиною тексту воно може стати? (Кінцівкою?)
- А тепер прочитайте текст повністю.

(Любі дорослі!
Розмовляйте з нами, щоб ми могли розмовляти з іншими!
Довіряйте нам, щоб ми могли довіряти іншим!
Не ображайте нас, щоб ми навчились не ображати інших!
Посміхайтесь нам, щоб ми могли посміхатися всім!
Поважайте нас, щоб ми могли поважати всіх!
Любіть нас, щоб ми любили вас!
І тоді світ стане радісним і щасливим.)

6. ***Вибіркове списування.***

Запишіть на дитячі долоньки, що лежать у вас на партах, те побажання, яке вам найбільше сподобалось.

Сядьте рівно. Покладіть під нахилом свій листочок. Візьміть ручку, і охайно та правильно спишіть побажання.

<u>IV. Підсумок уроку.</u>

1. Бесіда.

- Діти, ми сьогодні на уроці говорили про життя та мрії дітей світу. Це не випадково. Бо 2006 рік проголошено Роком Дитини у всьому світі. Дорослі теж, як і ви, хочуть, щоб кожна дитина була щаслива і отримувала все те, що їй необхідно. На жаль, це зробити дуже важко, але ми намагаємось.
- Чи сподобався вам урок? А що саме? А чи не хочете ви на згадку про цю зустріч з нашими гостями подарувати їм тепло своїх долоньок? Давайте зробимо це. (Діти дарують гостям долоньки з побажаннями).

<u>V. Завдання додому.</u>

- Хоч цей урок і не звичайний, але домашнє завдання ви отримуєте як завжди.

Поділіться своїми думками, бажаннями зі своїми батьками, розкажіть про нашу подорож.

А хто з вас захоче більше знати про життя дітей в різні часи, про їх права та обов'язки, можуть почитати разом з батьками книгу С.Гавраша «Маленькі історії про великі істини».

Робота з деформованим текстом “Скоро зима”
Урок розвитку зв’язного мовленняу 2 класі

Тема: Робота з деформованим текстом “Скоро зима”.

Мета: Вчити дітей відновлювати текст з деформованих складових частин. Розвивати зв’язне мовлення , пам’ять, образне мислення, уміння послідовно формувати думки й поєднувати їх у зв’язному викладанні. Розвивати увагу, спостережливість, естетичні відчуття. Виховувати любов до природи, до рідного краю.

Обладнання: ілюстрації до теми “Лісові тварини”, конверти зі смужками, на яких записані речення (для кожного учня), силуетні книжечки у формі звірів, які діти готували на уроках праці, вірші, загадки, скоромовки.

ХІД УРОКУ

1. Організаційний момент.

Вже дзвінок нам дав сигнал:
Працювати час настав.
Тож і ми часу не гаймо,
Працювати починаймо.
Щоб нам правильно писати
Та висловлювать думки,
Рідну мову треба знати,
Треба вчити залюбки!

<u>Вступне слово вчителя.</u> Ми дорослі і малі, - частина живої природи – так часто не помічаємо навколишньої краси, не звертаємо увагу на наших менших друзів. Сьогодні я хочу нагадати вам, що поруч стільки прекрасного, доброго, треба тільки подивитися на світ іншими очима.

2. Робота з новим матеріалом.

1. **Про кого піде мова на сьогоднішньому уроці ми дізнаємося від наших незвичайних гостей.**

До класу заходять Їжачок та Лисичка.

Лисичка: **Якось ішла я гаєм,**
Аж зайчик вибігає!
З лукавими очима,
З мішечком за плечима.
Побачив він мене
Та в ліс як дремене.
Як зайчик налякався –
Мішечок розв’язався,
І загадки в травиці
Розсипав між ялиці.
А я їх позбирала

І діткам загадала.
Гостроносий і малий,
Сірий, тихий і незлий.
Вдень ховається, вночі
Йде шукать собі харчі.
Весь із тонких голочок.
Як він зветься?
(Їжачок)
Їжачок:
Червонясту шубу має,
По гілкам швидко стрибає.
Хоч мала вона на зріст.
Та великий має хвіст.
(Білка)
Лисичка:
Влітку медом ласував,
Досхочу малини мав.
А як впав глибокий сніг,
Позіхнув і спати ліг.
(Ведмідь)
Їжачок:
В темнім лісі проживає,
Довгий хвіст пухнастий має.
Їй на місці не сидиться
А зовуть її ....
(Лисиця)

- **Про кого ж ми сьогодні будемо говорити?**
- **А які ви знаєте загадки, вірші, скоромовки про лісових звірят?**

2. Робота розвитку пам'яті.
Гра "Додай слово до речення".

Білка стрибає.
Білка стрибає з гілки.
Білка стрибає з гілки на гілку.
Руденька білка стрибає з гілки на гілку.

3. Фізкультхвилинка.
Як ходить ведмідь?
Як стрибає зайчик?
Як лазить черепаха?
Як плаває собака?
Пригадаємо, друзі, вмить
Як пшениченька шумить?
-Ш-ш-ш!
Як в гайку струмок дзвенить!

-Джр-джр!
Як бджола в саду бринить?
-Дз-дз-дз!
Як шумлять у птаха крила?
-Ш-ш-ш!
В морі синьому вітрила?
-Ш-ш-ш!
Й ми разом пошуміли,
Від роботи відпочили!
Музична пауза.

4. Повідомлення теми уроку.
   - **Наш їжачок вирішив виконати завдання в осінньому гайку. Де не візьмись і Вітер – пустун з'явився. Та так сильно дмухнув, що всі речення в тексті розлетілись. Засмутився Їжачок, як тепер йому речення на свої місця повернути. А тут і заголовка не стало... Просто біда!**
   - **Діти, допоможемо Їжачкові?**

5. Складання тексту.

1. **Читання речень.**
2. **Нумерація речень.**
3. **Добір та запис заголовку.**
4. **Словникова робота (дупло, заклопотані).**
5. **Запис тексту у зошитах.**

6. Перевірка написаного.

7. Підсумок уроку.

1. **Цікаво, що написано на дубовому листку, що передав нам Їжачок. Спробуйте прочитати.**
2. **Чи сподобався вам урок? Чим? А що вдалося? Над чим треба ще попрацювати?**

Велика Ірина Вікторівна – вчитель І категорії, в школі працює 24 роки.

Урок з курсу «Я і Україна» у 2 класі
Людина – частина живої природи

Тема: Людина – частина живої природи.

Мета: Формувати в учнів уявлення про людину, про її неповторність і особливість. Встановити подібність між людиною і твариною. Виховувати в учнів любов до природи, бажання захищати її.

Обладнання: Календар спостережень, кольоровий закодований вислів, малюнки дітей, малюнок «Природа навколо нас».

Хід уроку

І. Організація класу

1. – Привітайте гостей, що до нас завітали. Хочу чути, чого б ви усім побажали.
   Діти – Всім присутнім здоров’я ми зичим й добра.
   – А тепер до роботи приступати пора.

2. Спочатку проведемо наші щотижневі фенологічні спостереження за природою.
   - Відгадайте загадку:

     У садках, гаях блукає
     жовті шати одягає
     золотисту стелить постіль
     жде сестрицю білу в гості
   - Що це? **(осінь)**
   - Який зараз місяць?
   - Які ще народні назви має місяць? **(напівзимник, падолист)**
   - Що ви можете сказати про стан неба? **О**
   - Сьогодні тепло чи холодно?
   - Чи були опади?
   - Ви запишете спостереження в календар (відкрийте зошит на с.), а я запишу в календар на дошці. **О** , температура, опади.

   За кожну правильну відповідь, я буду давати малюнок маленького зайчика. А в кінці порахуємо їх кількість і ви дізнаєтесь свій бал.

II. Перевірка домашнього завдання

- Зараз пізня осінь, а я вам пропоную повернутися і пригадати іншу пору року, яка зображена на малюнку.
- Яка це пора року? **(літо)**
- Що ви бачите на ньому? **(ліс, озеро, луки, грунт, небо)**
- Як це назвати одним словом? **(природа)**
- Яка існує природа? **(жива і нежива)**
- А кого не вистачає на цьому малюнку? **(тварин)**
- Ми з вами повинні розмістити їх за місцем проживання. Але спочатку впізнаємо тварин за описом.

1. Цих тварин особливо багато на луках, коли цвітуть трави. На луки їх приваблюють квіти, нектаром яких вони живляться. Тіло цієї тваринки складається з голови, грудей, черевця і має шість ніг. **(метелик)**
2. **Кріт.** Ця тварина все життя, від народження до смерті, живе під землею. Неперевершений землекоп. Передні лапи – справжні лопати, копає дуже швидко, за день риє до 29 м підземних ходів. Бачить погано, бо має очі дуже маленькі і сховані під шкірою. Розшукувати їжу йому допомагає добрий нюх. Улюблена їжа – дощові черв’яки, комахи.
3. **Білка.** Ця тварина справжній повітряний акробат. Перестрибувати з дерева на дерево їй допомагає довгий хвіст. Невелика тварина, довжина тіла 20-30 см. Хутро в неї рудого кольору. Житло влаштовує в дуплах. На зиму робить запаси.
4. **Їжак.** Невеличка тварина. Спина вкрита міцними колючими голками. У випадку небезпеки, він швидко згортається у колючий клубок з 6-8 тисяч голок. Вдень спить, вночі виходить на пошук їжі.

5. **Дятел.** Ця тварина – санітари лісу, бо зменшують величезну кількість комах-шкідників, лікують дерева. Язик із зазубринками, далеко висовується із рота. Дзьоб прямий, гострий. Має свою кузню. У нього короткі крила, міцні ноги з чіпкими кігтями, пружний хвіст. Дзьоб неначе долото: довгий, міцний, загострений.
6. Найвідоміший хижак серед прісноводних риб. Часто називають прісноводною акулою. Має видовжене тіло, велику сплющену зверху голову. Половину голови займає рот, озброєний сильними зубами. Тіло вкрите срібною лускою. Поширена в озерах і річках. **(щука)**
7. **Жаба.** Все життя ця тварина проводить у воді, або поблизу водойма. В спеку вона лежить на поверхні води, або повільно плаває. Тіло зверху зеленого кольору з темними плямами, що робить її непомітною у траві чи у воді. Живиться комахами, пуголовками, мальками риб. Комарів, мух ловить на льоту за допомогою довгого і липкого язика. З настанням холодів впадає в сплячку. Зимує на дні водойма.

III. Актуалізація опорних знань

– Молодці! Ви впізнали всіх тварин, але не забувайте, що тварин потрібно берегти. Кожна займає своє місце і має певне значення. Щоб зберегти світ, у якому ми живемо, потрібно зберегти всю різноманітність тварин і рослин.
– До якої природи відносяться тварини? **(до живої)**
– На дошці – зашифрований висновок. Продовжіть речення: за закодованими на малюнку кружечками за кольорами.

Усе живе:
А) росте (зелені)
Б) дихає (голубий)
В) живиться (жовтий)
Г) розмножується (червоний)
Д) відмирає (коричневий)

– Прочитаємо висновок ще раз

Усе живе росте, дихає, розмножується, живиться, відмирає.

– А хто ще з представників живої природи – дихає, росте, рухається, розмножується?

Людина

IV. Повідомлення теми та завдань уроку

– Ось ми підійшли до вивчення нової теми (відкриваю тему)

Людина – частина живої природи.

Зараз ми поговоримо про людину, про те що необхідно людині для життя. З’ясуємо що спільного між тваринами і людиною, чому кожна людина неповторна.

V. Вивчення нового матеріалу

– З'ясуємо, що ж подібно для всього живого на Землі.
– Щоб вирішити цю проблему, будемо працювати за розрахунком: "Сонце", "Місяць", "Зірка". (на дошці 3 аркуша з символічними малюнками і питаннями)

I ряд – малюнок "Зірочка" і завдання до нього
II ряд – "Сонечко"
III ряд – "Місяць"

За моїм сигналом, даєте відповіді, (аркуші у вас на столі) і за сигналом дзвіночка закінчуєте
А) відповіді не повинні повторюватися в одному й тому самому ряду.
Б) на цю роботу маєте 2 хв.
– Звучить музика, діти працюють.
– Повідомляють відповіді.
– На вивчення складеної таблиці 2 хв. (пісочний годинник)
– Який можна зробити висновок?

Без світла, тепла, води і повітря не може існувати жива природа.

Жива природа (люди, тварини, рослини) невіддільна від неживої, отже у природі все взаємопов'язано.

На нашій планеті не можуть існувати окремо ні рослини, ні тварини, ні люди. Те, що ми дихаємо, харчуємося, використовуємо воду, відпочиваємо біля річки, свідчить про наш зв'язок з оточуючим світом.

1. Фізкультхвилинка (імітація кожного рядка)

Добре те, що сонце світить!
Добре те, що віє вітер!
Добре те, що цей ось ліс,
Разом з нами ріс і ріс.
Добре гратися на дворі!
Добре вчитися у школі!
Добре плавати в ставку!
Добре те, що я живу.

3. Хвилинка – цікавинка.

На землі жили і живуть мільярди людей, та ніколи не було і немає двох зовсім однакових людей. У кожної людини свій, лише їй властивий відбиток пальців, кожна людина – оригінал.

– Зачитаємо, що ж спільного між людиною і твариною.

Спільне:

- живиться, дихає, розмножується, вмирає.

– Чим відрізняється людина від тварини?

Відмінне:

- людина має мову для спілкування.
- Має мислення, вона не просто істота, а особистість.

Сказав мудрець: – Живи, добро звершай!
Та нагодор за це не вимагай.
Лише в добро і вищу правду віра
Людину відрізня від мавпи і від звіра.
Хай оживає істина стара:
Людина починається з добра.

– З чого починається людина? **(з добра і краси)**

VI. Осмислення і узагальнення знань

Отож, слухаємо душу природи, пізнаваймо її, бережімо, адже вона багато всього дає.

Мій рідний край, моя земля,
Тебе шануєм – ти і я.
Саджаєм яблуні в саду,
Рубаєм лунку у льоду,
Шпаківні вішаєм весною,
А годівниці всі зимою.
За чисті води, чисті ріки
Боротись будемо навіки.
Хай стане чистою Земля,
Бо в ній господар – ти і я.

– А тепер, як я і обіцяла порахуємо зайчиків, які ви отримали за відповіді.
– Ось і завершилась подорож у країну Природи.
– Молодці! Добре працювали на уроці.

VII. ***Домашнє завдання***

Опрацювати статтю в підручнику «Людина – частина живої природи».

– А на закінчення нашого уроку хочу сказати: всі великі й малі: лисиця і вовк, кіт і собака, рослини і тварини – всі дуже потрібні. Природа має бути збереженою. Від неї залежить не лише наше здоров’я, а й наше життя.

Список використаної літератури:

1. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. – К.: Генеза, 1997.
2. О.Я. Савченко. Сучасний урок у початкових класах. - К.: Магістр, 1997.
3. Пометун О.; Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К.: АСК, 2003 рік.
4. О.Я. Савченко. Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів. – К.: Рад. Школа, 1982.
5. Лозова В.І. Формування пізнавальної активності школярів, - Харків: ХГТП, 1988-89.
6. О.В. Стребна, А.О. Соценко. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи. – Харків: Вид, група Основа, 2007.
7. Бей П.І. Основи здоров'я у запитаннях і відповідях. 1-4 класи.-Тернопіль: Навчвльна книга – Богдан, 2006.
8. Бібік Н.М., Бойченко Т.Є., Коваль Н.С., Манюк О.І. Основи здоров'я. Підручник для 3 класу. – К.: Прок-Бізнес, 2005. -96 с.
9. Конституція України.
10. Цимбал Н.М. Практикум з валеології. Методи зміцнення фізичного здоров'я. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004.
11. Богатир В. Формування навички швидкого читання // Початкова освіта. — 2005. - № 18 (306). – С.10 – 16.

12. Будна Н. О. та ін. Підсумкова перевірка та оцінювання знань. Дидактичний матеріал. 2 клас. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2002. — 96 с.

13. Выготский Л. С. Игра и её роль в психологическом развитии ребенка // Вопросы психологии. — 1996. — № 6. — С. 62-76.

14. Дидактична мозаїка: цікаве довкілля. /Уклад. Л. М. Римар, Ю. Є. Бардакова. — Х.: Вид. група «Основа», 2005. — 128 с. — (Б—ка журн. «Початкове навчання та виховання»: Вип. 12 (24)).

15. Карнаух Т. Впровадження інтерактивних методів навчання на уроках // Початкова школа. — 2005. — № 11. — С. 5-8.

16. Козуб О.В., Могорита Л.І. Фізкультхвилинки та ігри в 1—4 класах. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2001. — 64 с.

17. Набой С. Особистісно орієнтоване навчання у початковій школі // Початкова школа. - 2005. — № 11. - С. 1-5.

18. Наумчик М. та ін. Новий універсальний довідник «Хочу все знати». — Тернопіль: Підручники та посібники, 2005. — С. 176.

19. Нестандартні уроки в початковій школі / Упоряд. О. Кондратюк. — 2-ге вид. без змін. — К.: Вид. дім «Шкільний світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. — 128 с.

20. Програми для середньої загальноосвітньої школи. — К.: Початкова школа.— 2003. — 296с.

21. Савченко О. Я. Учні — співавтори уроку// Початкова школа.

— 1991. — № 8. — С. 2-8.

22. Стрибна О. В., Соценко Л. О. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи. — Х.: Вид. група «Основа», 2005. — 176 с. —.(Б-ка журн. «Початкове навчання та виховання»; Вип. 4(16)).

23. Телячук В. П.,Лесіна О. В. Інноваційні технології навчання в початковій школі.— Вінниця: ОІПОПП, 2004. — 136с.

24. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори. — К.: Радянська школа, 1949. 420 с.

25. Салеева Л.П. Формирование бережного отношения младших школьников к природе – М.: Просвещение, 1978. – 49 с.

26. Сердюк В.О. Екологічна освіта і виховання в школі // Біологія і хімія і хімія в школі. – 2003. – № 6. – С. 44–46.

27. Лернер И.Я. - Дидактическая система методов обучения. - М.: Просвещение, 1976.-224с.

28. Москаленко П.Г. - Навчання як педагогічна система. - Тернопіль: МП „Мальва-ОСО", 1995. - 103 с.

29. Педагогіка. / Ред. Ю.К. Бабанского. - М.: Просвещение, 1988. - 376 с.

30. Скаткин М.Н. - Проблеми современной дидактики. - М.: Просвещение, 1981.-208с.

31. Сорокин Н.А. - Дидактика. - М.: Просвещение, 1974. - 343 с.

32. Сохор А.М. - Логическая структура учебного материала. - М.: Педагогика, 1974.-87с.

33. Теоретические основи обучения в школе / Под. ред. В.В.

Краевского, И.Я. Лернера.- М.: Педагогика, 1988. - 388 с.

34. Яковлев Н.М. - Методика й техника урока в школе. - М.: Просвещение, 1979.-128с.

35. Посібник для вчителя, "Цікава граматика" А.Д. Стріха, А.Ю. Гуревич.

36. К.І. Тоцька "Збірник орфоепічних вправ з української мови для 1-3 класів"

37. О.А.Безбакх, А.І. Тертична "Дидактичний матеріал з української мови для 2 класу".

38. Я.Є. Яремко "Весела абетка"

39. Українські народні загадки "Реве віл на сто гір"

40. "Пізнавальні завдання з ознайомленням з навколишнім світом в 1-2 класах".

41. Збірник текстів "Веснів очка".

42. Концепція середньої заг. осв. нац. школи України – К., 1992,с. 5.

43. А.М. Пєшковський. Мова мого народу. К, 1984 – ст 45.

44. Гусечко Л.С. Удосконалюючи методику проведення уроку: Науково - методичний збірник. - К.: Освіта, 1995. - 365 с.

45. Дяченко Л.М., Матеріали до уроків. Я і Україна 3клас – Харків: Торсінг/плюс, 2008-288с.

46. Тетьоркіна В.А., Погорелова С.М. Навколишній світ. Я і Україна. Видавництво «Ранок», 2008-328с.

47. Сухаріва Л.С. Навчальні ігри на уроках математики. 1- 4 клас - Х: Вид. група «Основа», 2007 - 176с.

48. Будно Н.О. Збірник задач і тестів з математики. 1 клас. Посібник для вчителів початкових класів і батьків Тернополь.2004. - 120с.

49. Козак М.В., Корчевська О.П. Уроки математики. 1 клас. Посібник для вчителя Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008 – 280с.

50. http://xvatit.com

51. http://www.osnova.com